

KOOPHEZI-i: Pertsona Kooperatiboaren Profila Ikasle Gazteetan Neurtzeko Eskala

*Oxel Azkarate-Iturbe / Aitor Aritzeta / Ion Lezeta
Jose Ramon Vitoria / Iban Galletebeitia
Ane Sanchez / Miren Zubizarreta*

Mondragon Unibertsitateak argitaratuta
2019ko uztaila
ISBN: 978-84-09-13421-2
Lege Gordailua: BI-1244-19
Diseinua: Cuchillo
Inpresioa: Graficolor 2000 S.A.

**Mondragon
Unibertsitatea**

Humanitate eta Hezkuntza
Zientzien Fakultatea

**Gipuzkoako
Foru Aldundia**

Gizarte Politikako
Departamentua

Gizabidea Fundazioa

KOOPHEZI-i: PERTSONA KOOPERATIBOAREN PROFILA IKASLE GAZTEETAN NEURTZEKO ESKALA

EGILEAK:

Oxel Azkarate-Iturbe, Mondragon Unibertsitateko Humanitate eta Hezkuntza Zientzien Fakultatea. *Berrikuntza eta Eskuhartzea Hezkuntza Inklusiboan ikerketa lerroa.*

Aitor Aritzeta, Euskal Herriko Unibertsitateko (EHU/UPV) Psikologia Fakultatea. *Oinarrizko Prozesu Psikologikoen Saila.*

Ion Lezeta, Mondragon Unibertsitateko Humanitate eta Hezkuntza Zientzien Fakultatea. *LANKI Kooperatibismoaren Ikertegia.*

Jose Ramon Vitoria, Mondragon Unibertsitateko Humanitate eta Hezkuntza Zientzien Fakultatea. *Berrikuntza eta Eskuhartzea Hezkuntza Inklusiboan ikerketa lerroa.*

Iban Galletebeitia, Mondragon Unibertsitateko Humanitate eta Hezkuntza Zientzien Fakultatea. *LANKI Kooperatibismoaren Ikertegia.*

Ane Sanchez, Mondragon Unibertsitateko Goi Eskola Politeknikoa. *Antolakuntza Industriala.*

Miren Zubizarreta, Mondragon Unibertsitateko Goi Eskola Politeknikoa. *Antolakuntza Industriala.*

Gipuzkoako Foru Aldundiak 2017ko "Gipuzkoan pertsona eta enpresa partehartzaileak sustatzeko programa" deialdiaren bitartez diruz lagundutako egitasmoa.

Eskerrak eman nahi dizkiogu Gipuzkoako Foru Aldundiari tresna hau euskaraz sortzeko eman digun laguntzarengatik.

Eskerrak ere Gizabidea Fundazioari eta ULMA Fundazioari proiektu honi emandako laguntzarengatik eta babesarengatik.

Halaber, eskerrak eman nahi dizkiegu probaren ezaugarri psikometrikoak aztertzeko, ezinbestekoak ziren aplikazioak egiteko, ateak ireki dizkiguten unibertsitate zein ikastetxeei, eta tresna honi arduraz erantzun dioten ikasle guztiei.

Kooperatibismoa elkarrekin
denontzat egitea da:
elkarlan eskuzabala; era
indibidual zein kolektiboan
kontziente izatea, azken
finean, garena (er)aldatzeko
elkarrekin guztiontzat
eraikitzen, eta garatzen
duguna garela.

AURKIBIDEA

LEHENENGO ZATIA MARKO INTERPRETATIBOA

Sarrera	13
1. Pertsona kooperatiboaren beharra	14
2. Pertsona kooperatiboaren definizioa	17
2.1. Pertsona kooperatiboa osatzen duten ezaugarriak	21

BIGARREN ZATIA GALDERA-SORTAREN GARAPENA ETA JUSTIFIKAZIO ESTADISTIKOA

3. Fitxa teknikoa	34
4. Azalpena	35
4.1. Pertsona kooperatiboa	36
4.2. Indibidualismoa	37
4.3. Kolektibismoa	38
5. Aplikazio arauak	39
6. Zuzenketa eta puntuazioak	40
7. Justifikazio estatistikoa	40
7.1. Sarrera	40
7.2. Parte-hartzaileak	42
7.3. Fidagarritasuna	42
7.4. Baliotasuna	43
8. Interpretazio arauak	48
9. Baremazioa	48
10. Erreferentzia bibliografikoak	66
11. Eranskina: KOOPHEZI-i galdera-sorta	72

LEHENENGO ZATIA

MARKO

INTERPRETA-

TIBOA

1. Pertsona kooperatiboaren beharra

2. Pertsona kooperatiboaren definizioa

2.1 Pertsona Kooperatiboa osatzen duten ezaugarriak

SARRERA

2015-2016. Ikasturtean Gipuzkoako Foru Aldundiaren (GFA) IKASMINA Gipuzkoa ikasten duen lurraldea deialdian Ikerketa Ekintza Kooperatiboan oinarritutako proiektua garatu zen hezkuntza ereduaren eraldaketa egiten hasita zegoen hezkuntza kooperatiba zentro batean. Ondorioetan identifikatzen da, alde batetik, Hezkuntza Kooperatiboaren oinarri berriak eraikitzen ari direla Pertsona Kooperatiboa oinarrian jartzen duen marko pedagogikoaren inplementazioarekin. Bertan identifikatu ziren eraldaketa proiektuaren garapenerako eta etorkizuneko hezkuntza eredurako elementu gako batzuk: partaidetza, komunikazioa, kooperazioa, hezkuntza iraunkorra eta ikerketa. Beste aldetik, ikerketak azalarazi zuen hezkuntza erakundeek daukaten beharretako bat: erakundearen misioarekin, bisioarekin, curriculumarekin eta hezkuntza proiektuarekin bat datozen ikasleen zein langileen profilaren neurketarako erremintarik eza. Ikerketa hartako ondorioetan oinarrituta, etorkizuneko iker-galdera berri batzuk planteatu ziren: zer da Hezkuntza Kooperatiboa?, zer da Pertsona Kooperatiboa? eta nola neurtu edo ebaluatu daiteke Pertsona Kooperatiboaren profila? Neurketa edo ebaluazio hau ulertuta hezkuntza zentroetako prozesu hezitzaileek ikasleetan duten inpaktuaren neurketa bezala. Ikerketa proiektu hura jarraituz azertu, kontrastatu eta baieztatu egiten da hezkuntza zentroetan, unibertsitateko fakultateetan eta enpresa testuinguruetan, kooperatiboetan oro har, behar bat badagoela Pertsona Kooperatiboaren profila neurtzekoa, ikasleetan zein langileetan. Irekitako ikerketa ildoak garatzeko sakontzen da jarraian aurkezten den ikerketa-lan berri honetan, zeina garatu den GFAREN 2017. urteko Gipuzkoan pertsona eta enpresa partehartzaileak sustatzeko programa deialdiaren barnean.

1. PERTSONA KOOPERATIBOAREN BEHARRA

Herri erresilientzia komunitario baten begiradatik eta justiziazko giza garapen iraunkorraren begiradatik XXI. mendeko gizartearen erronkak erraldoiak dira; besteak beste, lan duinaren dilema jakintzaren gizarte saretuan: robotizazioa, digitalazioa eta automatizazioa. Energiaren dilema: trantsizio sozio-ekologikoa, des-karbonizazioa eta horretarako gakoak, berriztagarriak. Zahartzaro duinaren eta zaintzaren dilema: lanpostu feminizatuen paradigma gainditzeke. Elikadura sostengarrien garrantzia; produktu lokalak, sare lokalak, eko-sistema autoeratuak. Enpresa erakundeen (publikoen, kooperatiboen zein pribatuen) kulturaren bir-formulazioa: zeharkakoak diren gaitasunen sustatzea; talentuaz harago doazen adimen emozionala, etika eta jarrera, pertsonen hezkuntza garapenari hertsiki lotuak.

Dilema konplexu horien guztien aurrean batera aritzeko gaitasuna pedagogia berritzaileen bidez lantzeak, horretarako hezkuntza testuinguru egokiak sortzeak eta, bide batez, baldintza egokiak asmatzeak bere biziko garrantzia dauka lurralde erresilientzia komunitarioaren begiradatik. Garrantzitsua da gizartean dauden etengabeko aldaketen aurrean, XXI. mendeko erronkak kontuan izanda, zer izan nahi dugun jakitea. Eta, era berean, argi izan behar da zer egin behar dugun izan nahi duguna izateko. Erabakitzea komunitate bezala zer nahi dugun, eta helburu adostuak eta partekatuarak eraiki, inter-kooperazioa (Retegui, 2000) eta aliantzak, saretzeak, ahalbideratuko dutenak.

Arrasateko esperientzia kooperatiboaren inspiratzaileak eta fundatzaileak esan zuen bezala (Azurmendi, 1999:69): “Garapena ez da gehiago lortzea, baizik eta gehiago izatea, zuzenago jokatea eta nork bere burua gehiago ematea”. Arizmendiartaren ustez (Altuna, 2008:73): “printzipio ekonomikoa giza helburuak lortzeko irizpide instrumentala baino ez da. Ekonomiak mendekotasun harremana du etikari buruz, gizakiaren zerbitzura dagoen tresna baita, eta ez alderantziz”. Gasteizko seminarioan Arizmendiartaren irakasle izandakoak, R. de Yurre-k (1976), ikuspegi filosofiko batetik aztertzen du lanak pertsonaren garapenean duen eragina eta azpimarra egiten du Marxek Hegeli egiten dion kritikan: Hegelek ez du kontuan hartzen lanaren alde txarrak pertsona suntsitzen duela garatu beharrean. Beraz, pertsonaren garapenerako lanaren alde txarrak saihesten diren testuinguruak sortu behar dira, garapenerako eta kooperaziorako eremuak.

Horregatik ulertzen dugu XXI. mendeko gizarte erronkei erantzuteko pertsona kooperatiboaren (PK hemendik aurrera) beharra dagoela; beharrezkoa dela komunitateko eremu desberdinetan PKren profilarren lanketarako testuinguruak eta esperientziak elikatzea; finean, inter-kooperazioan oinarrituta eraldaketa sozialerako PKk garatuko dituen

hezkuntza kooperatiboa eraikitzea, berritzailea, inklusiboa eta eraldatzailea. Hezkuntza eredu honek lankidetzan jarriko ditu unibertsitateko ikerlariak eta ikastetxeetako irakasleak, ikasleak nahiz hezkuntza komunitatea, garapen komunitariorako sektore desberdinetako eragileekin elkarlanean.

Ikerketa- eta lankidetzazko prozesuek jakintza berria sortzeko balio izango dute, eta prozesuon transferentzia egitea ezinbestekoa izango da eredu kooperatiboaren zein lurraldearen bizi iraupen jasangarri eta justuago baterako: aukera berdintasunerako, pertsonen duintasunerako eta justizia sozialerako. XXI. Mendeko komunitateek herritar kooperatiboak gero eta beharrezkoago dituzte, orain arteko indibidualismo egoista eta akumulazioa material propioan oinarritzen den sistema badirudi ez dela erronka horiei guztiei erantzuteko gai izan. Gizarte inklusibo, demokratiko, sostengarri, berdinkide eta justua eraikitzeko bidean lehen zoru-etikoa PKren sustapenean dago. Horretarako hainbat pista Arrasateko Kooperatiba Esperientziak (AKE) sortutako eko-sistema kooperatiboak bere oinarri-oinarrian ditu. Laburbilduz, XXI. mendeko gizarteak XXI. mendeko herritarrek behar ditu: PKk; XXI. mendeko hezkuntza testuinguruak: Hezkuntza Kooperatiboan oinarritutako testuinguruak eta esperientziak.

Zentzu honetan, Harvard innovation Lab-eko Tony Wagner-ek dio (Torre, 2009; Wagner, 2012) bateratu egin direla XXI. mendeko pertsonen ikasteko, lanerako zein hiritar izateko behar dituzten gaitasunak. Beharrezkoak ikusten dira gaitasun horien artean, alde batetik,

Garai berriak aterabide berriak
behar ditu eta zentzu horretan
iraganeko formulazioek, alegia,
ohiko *business as usual* logikak
balio ez digutelakoan gaude;
gainera iraultza teknologikoak,
Internetak (ingurune digitalak),
eta bizi dugun kolapso
ekologikoak hori guztia jarri
du agerian. Konplexutasun
honetarako maila berdineko
pertsona gaituak, prestatuak,
behar ditugu.

modu kritikoa pentsatuko duten pertsonak izatea: galdera oso onak egiten dakizkitenak; beste aldetik, garrantzitsua da laguntzeko edo kooperatzeko ahalmena edukitzea; era berean, aipatzen da komunikaziorako ahalmen ona beharrezkoa dela: ahozkoa, idatzizkoa eta entzuten jakitekoa; azkenik, azpimarra egiten da beharrezkoa dela arazo-egoerak modu sortzailean ebazteko ahalmena izatea. Eta gaitasun hauekin guztiekin lotzen dira ezaugarri desberdinak: enpatia, konstantzia, irmotasuna, nekaezintasuna, auto-diziplina eta bizitza moralaren ikuspegi indartsua. Egun, berriz, aipamena egiten du balioak eta jarrerak hezkuntzaren bidez lantzeak duen garrantziaren inguruan.

Horrela, KOOPHEZI-i PKren profila ikasle gazteetan neurtzeko egitasmoa da zeinak, besteak beste, arestian aipatu ezaugarri horiek aztertuko dituen. Iragan mendeko amaieran W.T. Kelvinek bere ikasleei esaten zien moduan definitzen ez dena ezin daiteke neurtu, neurtzen ez dena ezin daiteke hobetu, hobetzen ez dena maldan behera joaten da. Bidea, modu inter-kooperatiboan eta lankidetzan egiten gabiltza Mondragon Unibertsitateko fakultateen artean eta Euskal Herriko Unibertsitatearekin.

D. Gabor-ek zioen moduan etorkizuna iragartzeko modurik onena, etorkizuna eraikitzea dela sinetsita gabiltza. Bide horretatik ekin diogu ikerketa motibagarri honi ere. Psikometriaren oinarriak erabiliz erreminta bat sortu dugu eta aurrera begirako zantzu pedagogiko aberatsak bezain ugariak eman ditzakeelakoan gaude; hain zuzen ere gure ikerketaren galderei erantzunetik hurbilago geundeki; Zer da hezkuntza kooperatiboa? Zer da PK? Eta nola neurtu edo ebaluatu daiteke PKren profila?

Garai berriak aterabide berriak behar ditu eta zentzu horretan iraganeko formulazioek, alegia, ohiko business as usual logikak balio ez digutelakoan gaude; gainera iraultza teknologikoak, Internetak (ingurune digitalak), eta bizi dugun kolapso ekologikoak hori guztia jarri du agerian. Konplexutasun honetarako maila berdineko pertsona gaituak, prestatuak, behar ditugu; beste alorretan bezala lehenik eta behin neurtu egin behar ditugu. Garai post-global honetan bere buruaren jabe izan nahi duen eta auto-eraketan komunitarioan eta partekatuan esperientzia duen lurraldeak (jendarteak, ekosistemak) posizio aurreratuan jartzen ditu Europako geometria aldakorreko lurralde-erregioen testuinguruan. Horretarako esku artean duzun esku-liburua tresna sendoa bezain praktikoa izateko asmoz eraiki dugu. Bizi gaituen/garen testuinguru konplexuan hezkuntzari bultzada berritzailea eta eraldatzailea emateko baliagarri den tresna erabilgarria da KOOPHEZI-i galdetegia.

Gizarte inklusibo, demokratiko,
sostengarri, berdinkide eta justua
eraikitzeko bidean lehen zoru-
etikoa Pertsona Kooperatiboaren
sustapenean dago.

2. PERTSONA KOOPERATIBOAREN DEFINIZIOA

PK definitzerako orduan, literatura errebisioa egiteaz gain Grounded Theory metodologia kualitatiboaren oinarriak hartu ditugu kontuan. Grounded Theory datu kualitatiboen jasoketa eta analisirako ikerketa metodo bat da, non testuinguruak berak eskaintzen dituen datuetatik abiatuta oinarritzko teoria sortzea ahalbideratzen duen (Glaser eta Strauss, 1967). Nahiz eta, PK kontzeptu berria ez izan, ez dugu frogatutako teoriarik, definiziorik, topatu literaturan. Horrela, kontzeptu honen inguruan egun dauden ikuspegi desberdinak jaso eta aztertu ditugu.

Ikuspegi teorikotik Azurmendi ez dator bat darwinismo radikalarekin, bere aburuz emakume-gizona aberetxo erkina eta lagunkoia delako, ahula delako gizabere hauxe lagunzalea eta lagunbeharra du eta bat dator Darwinekin emaitza batean: gizakiak aberetik daukala bere morala (Azurmendi, 2016:37): “bera den aberetxoaren biziera komunitariotik, hankabiko ahul horrek ibili duen eboluzio biologiko eta sozialetik hain zuzen ere”.

Norabide berean Kropotkin-ek (1902, 1993) aipatzen du gizakiaren eboluzioan eta historian kooperazioa beti positiboa izan dela: animalien arteko elkarbizitza taldeka kontuan izanik, natura ez da inola ere indarkeria librearen erresuma izan. Bere ustez, kooperazioa naturala izan da, aurrerapena eta komunitatearen ongizatea besterik ez duelako eragiten; are gehiago, gizakiak horregatik egin duela aurrera argudiatzen du. Biziraupen horretan gainera komunitatearen elkar-eraginak berebiziko garrantzia izan duela dio.

Biologiaren ikuspuntutik ere Nowak-ek (2006) dio bizitza bera ulertzeko giltzarritzko kontzeptua kooperazioa dela, ez elkar borroka. Geneek elkartu eta kooperatuz kromosomak biltzen dituzte. Kromosomak elkartu eta zelulak biltzen dituzte. Zelulen elkartasun eta kooperazioak organismoa osatzen dute. Organismoen elkartasunak komunitatea sortzen du, eta horietako unitate eta maila bakoitzak bere eboluzio moduak dauzka (Azurmendi, 2016:107): “Lekutan gaude guztien guztiekin borrokaren perspektibatik”. Franz de Waal-ek (2007) gure barruan daramagun txinpanzean -animali sozial kooperatiboan- argumentu antzekoak defendatzen ditu; erlijioa baino zaharragoa dela gizakiaren morala ere azaltzen digu primatologiaren perspektibatik; alegia moralak gure animaltasun sozialean duela jatorria. Norabide honetan, PKren aurka doazen balio eta jokabideak identifikatu ditu egungo gizartearen irakurketatik R. Sennett-ek (2012). Sennettentzat bi dira lankidetzaren suntsitzen duten aldagaiak: desberdintasun soziala eta lan egiteko modu berriak: epe laburreko, behin-behineko eta malgutasuna kontratuetan islatzen dena. Gizarte modernoan pertsona berri bat agertu zaigu; konpromiso soziala kudeatzen ez dakien eta ezkututzen den gizaki bakartia. Honek lankidetzarako gogoia galtzen du; ni ez-kooperatiboan bihurtzen

da, R. Sennett (2012:105): “Lankidetzaz ez da ataza erraza, konplexua eta zaila da; bere etsai propioak ditu gainera. Lankidetzaz besteei diren hori onartuz erantzutea da, praktika du oinarria eta entzute aktiboa eskatzen digu, alegia enpatia eskatzen digu; harremanetarako moduetan oreka galdu dugu eta berreskuratzeko ordua da”.

Tomasello ikerlari eta psikologo entzutetsuak ere, 2009ko urtebeteko umetxoekin Max Planck institutuan egindako ikerketen ostean, Stanfordeko Unibertsitatean eman zituen hitzaldietan argitu zuen gizakiok jatorrak izateko aurre-disposizioa daukagula; eta, ostean azaldu zuen zergatik kooperatzen dugun, 2010ean argitaratu zuen liburuan. Zehazki, hezkuntza prozesuetara bideratu zuen begirada eta bere kezka nagusia; azken honek daukan garrantzia azpimarratuta.

Grounded Theory metodologiaren bidez, PKren inguruan egindako literatura errebisioaz gain, informazio bilketarako landuak izan dira elkarrizketak, barne-dokumentuen azterketak eta behaketa ez parte-hartzaileak. Elkarrizketak egin zaizkie bi ikastoletako zuzendariari (Arizmendi Ikastola eta San Fermin Ikastola) eta bi enpresa kooperatibetako (Orkli S. Coop. eta ULMA Taldeko UHsko) pertsonaleko arduradun bati eta lehenakariari; barne-dokumentuak jaso dira unibertsitate mailakoak (Mondragon Unibertsitatea), fakultate batekoak (Humanitate eta Hezkuntza Zientzien Fakultatea, MU) eta ikerlerro bateko partaideek egindakoak (Lanki Kooperatibismoaren Ikertegia, HUHEZI, MU); eta behaketa ez parte-hartzaileen bidez jaso dira datuak beste enpresa kooperatiba bateko barne prozesuan (ULMA Taldea).

Elkarrizketak erdi-egituratuak izan dira (Domínguez, Muñoz & Rodríguez, 2003). Elkarrizketan jasotako datuak anonimoak eta konfidentzialak dira eta lanketa hobeagoa egiteko grabatuak eta transkribatuak izan dira.

Elkarrizketak, dokumentuen bilketak eta behaketak egin dira 2017ko abendua eta 2018ko maiatza bitartean. Jasotako datuen analisiak *Grounded Theory* oinarriak jarraituta egin dira KOOPHEZI-i diziplinarteko ikerketa taldean. Esan daiteke, nolabait, jasotako datuen analisi eta kontrasteekin zein diziplina desberdinetako ikerlari desberdinon begiradarekin eraiki dela PKren definizioa eta ezaugarritzea; eta, horrela, KOOPHEZI-i tresnaren bidez neurtu daitezkeen alderdien, dimentsioen eta adierazleen proposamen zerrenda. Landako lan hori burututa eta eduki analisiak eginda hauek dira jasotako datuetan aipatuak izan diren PKri buruzko definizio batzuk.

Gizarte modernoan pertsona
berri bat agertu zaigu;
konpromiso soziala kudeatzen ez
dakien eta ezkututzen
den gizaki bakartia.

DEFINIZIOAK

1. PK Balio eta jarrera kooperatiboak dituen da (lankidetzeta, partaidetzeta, erantzukizun soziala, berrikuntza -etengabeko berrikuntza-) bere komunitaterako eta handik kanporako praktikan islatzen ditu. Besteekin batera lanean dihardu; eta erronkak modu kolektiboan eta elkarkidetzan sinistuta ebatzen ditu; beti ere eraldaketa sozialaren norabidean. Ekintzaile soziala da; gizarte berritzailea.

Arizmendi Ikastola.

2. PK definitzen duten balioak bost dira: integritatea, konpromisoa, bezeroari fokatuta egotea, onura kolektiboan bilatzea eta etengabe hobetzeko nahia izatea. Balio hauek guztiak elkar lotuak daude.

Orkli S. Coop.

3. PK balio kooperatiboak ezagutzen dituen da eta modu horretan jokatzen dakiena (kooperazioa, parte-hartzea, ardura soziala eta berrikuntza, berritze prozesu iraunkor gisa ulertuta). Egiteko era hauek praktikan jartzen duena da, bai bere komunitatean bai eta komunitatetik kanpo. Besteekin lan egiten duena da, eta arazoei eta erronkei modu kooperatiboan konponbideak bilatzen dakiena da, beti ere, eraldaketa sozialaren ikuspegitik.

Mondragon Unibertsitateko Humanitate eta Hezkuntza Zientzien fakultatea. Barne dokumentuak.

4. PK "Arizmendiarrietarra", justizia sozialean, berdintasunean eta komunitatearekin elkartasunean XXI. mendeko erronkei eraldaketa sozialen bidetik aterabideak ematen gaitua; buru-jabea, buru-askea eta norbanako kritikoa eta auto-eraikitzailea esan nahi du; alegia, bere gizatasunaren ardatza komunitatearen baldintzak eraldatzeko eta duintzeko ekimena eta gaitasun moral eta etikoa duen gizarte berritzaile-ekintzaile-eragile-adimentsua eta herritar konpetentea -bere arloan jantzia- (Galletebeitia, 2017). Lau balio hauen jabe da, Lankidetzeta (elkar-lana eta autogestioa); Gizarte konpromisoa (gizarte autoeratuagoa); Erabakimena (parte hartze-kultura eta erabakimenerako ahalduntzea); Elkartasun ekonomiko eta soziala (ongizate indibiduala eta ongizate kolektiboaren uztartu).

Mondragon Unibertsitateko Humanitate eta Hezkuntza Zientzien fakultateko Lanki Ikertegia.
Barne dokumentuak.

5. PK definitzen duten balioak bost dira eta bere jokabideetan ikusi ahal dira: Ilusioa, elkartasuna, aldaketarako orientazioa, konfiantza eta konpromisoa. Balio hauek guztiak elkar lotuak daude.

Grupo ULMA. Behaketak.

Grounded Theory metodologiaren urratsak jarraituta (Trinidad, Carrero eta Soriano, 2006) eraiki da PKren definizioa eta ezaugarritzea. Hurrengo da eraiki dugun PKren definizioa:

Pertsona Kooperatiboa da gizakia eta jendartea kontuan hartzen duten balio eta jarrera indibidualak eta komunitarioak dituen; burujabea, elkar-kidetzan diharduena eta ekintzaile soziala: elkartasunean eta berrikuntzan oinarritutako eraldaketa sozialaren alde pentsatzen duena eta egiten duena.

Definizioa eraiki ostean eta berau neurtzeko helburuarekin, PK osatzen duten definizioak jasoko ditugu, ondoren, KOOPHEZI-i galdera-sortaren baitan.

2.1. PERTSONA KOOPERATIBOA OSATZEN DUTEN EZAUGARRIAK

PK pertsona integrala da, osoa: norbera izaten dakiena, besteekin harremanak modu positiboan eraikitzen dituena zein talde lanean, lankidetzan, jarduten dena eta orientazio soziala duena. Hau da, erronka indibidualak eta kolektiboak justizia sozialaren eta aukera berdintasunaren ikuspegiarekin erantzuteko lana egiten du; eraldaketa sozialaren aldeko ekintzaile konprometitua eta arduratsua. Hiru oinarri horietan guztietan pisu berezia hartu dute PKK dituen balio eta jarrerak. Beraz, balioak eta jarrerak indibidualak eta komunitarioak (Arrasateko Kooperatiba Esperientziaren baitan balio eta jarrera kooperatibo bezala adierazten dira) izan behar dira neurketarako kontuan hartu beharrekoak.

Hau dela eta, PKren neurketa garatzeko eta dimentsioak aukeratzeko garaian balioen eta jarreraren teoriak hartu ditugu kontuan, ardatz modura. Horrela, Montané-k, Jariot-ek eta Rodríguez-ek (2007), diote jarrerak jokabiderako aurre-disposizioak bezala ulertu behar direla. Pertsonak erantzun afektiboak, kognitiboak edota jokabidezkoak eman ditzakete eta hiru erantzun mota hauek, elkarloturik, jarrera bat eratzen dute.

Eagly eta Chaiken-ek (2007), berriz, aitortzen dute hiru dimentsio hauek ez direla jarreraren eraikitzaileak; baizik eta, pertsonok jokatzeko joerarekiko, tendentziarekiko, egiten dugun ebaluazioaren ondorio gisa jasotzen dituzte jarrerak: batzuetan bananduta eta besteetan elkarloturik agertzen direlarik. Horrela, onartzen da jarrera jokatzeko joera bat dela, zeina espresatzen den objektu baten aldeko edo kontrako ebaluazioan. Ebaluazio honetan eragina dute aspektu afektiboak, kognitiboak eta jokabidezkoak.

Hiru faktore hauen eragina desiratutako jokabidean azaltzen edota aurre-ikusten dute Olson eta Stone-ek (2005). Beraz, jarreraren emaitzak hobetuko dira gizabanakoaren informazioa, trebetasunak eta jokabide-ohiturak hobetzen badira, eta jokabide baten aldeko emozioak lantzen badira; eta, ondorioz, jokabidearen predikazioa ere hobeagoa izango da (Montané et al., 2007).

Bestalde, psikologo sozialek aspaldian frogatua dute Gizarte-Balioaren Orientazioaren markoan (SVO, Social Value Orientation, ingelesez) pertsonak bat ez datozela beraien artean. Joera desberdinak aurkitu dira pertsonetan, norberaren edo besteen lehentasunen orientaziori dagokionean; eta egiaztatu egin da, joera ezberdin hauek, interdependentzia egoeretan kooperaziorako portaeran duten eragina ezberdina dela. Gaur egun, Gizarte-Balioaren Orientazioa (GBO aurrerantzean) pertsonen bereizgarri bat bezala hartzen da (Messick & McClintock, 1968), eta identifikatua izan da lankidetzarako motibazio, estrategia eta portaera hautaketan determinatzaile garrantzitsu bezala (Kollock, 1998; McClintock & Van Avermaet, 1982).

GBO motibazio mailan desberdintasun indibiduala adierazten duen aldagaia izanik, dilema sozialeko testuinguruetan baliagarria da lankidetzara portaeren iragarpenetarako. Ikerketa gehienetan bi orientazio kontrajarriak arakatu izan dira: joera pro-soziala eta norberengana orientatutako joera. Azken joera hau batzuetan beste bietan azpi-ataletan banandua izan da:

orientabide indibidualista eta lehiakorra (Smeesters et al., 2003). Dilema sozialeko egoera batean, indibidualistak, berarentzako diren emaitzak maximizatzen saiatuko dira bakarrik, hau da, norberen helburuak betetzea bilatuko dute soilik. Lehiakorrak, aldiz, beraien irabaziak maximizatzen saiatuko dira beste batzuen irabaziekin alderatuta. Lehiakorrek, irabazi-galdu egoera moduan interpretatzen dituzte desadostasunak. Bi orientazio hauetatik aldenduz, pro-sozialek lankidetzan aritzeko joera naturala dute; norberentzako emaitzak maximizatzen saiatuko dira, banaketan berdintasuna artikulatzearekin batera (Van Lange et al., 2007). Era berean desadostasunak irabazi-irabazi egoerak bezala interpretatuko dituzte.

Dilema sozialeko egoeretan aktibatzen diren prozesu psikologikoen berri ematen dituzten hainbat ikerketa ditugu (Van Lange et al., 2013). Parte-hartzaileen nortasunaren desberdintasunei dagokionez, nartzisismoan maila baxua dutenen artean lankidetzatza portaerak handiagoak direla frogatzen dituzten emaitzak daude (Campbell, Bush, Brunell & Shelton, 2005), baita egoeraren menpeko bekaizkerian maila baxua dutenen artean ere (Parks, Rumble & Posey, 2002). Era berean, kooperazio portaerak handiagoak dira barruko orientazio altua dutenen artean (Sheldon & McGregor, 2000), auto-kontrolaren sentsazio altua duten pertsonen artean (Boone, Brabander & Van Witteloostuijn, 1999) eta taldeko kide izatearen behar altua dutenen artean (De Cremer & Leonardelli, 2003).

Azkenik, moraltasunaren eta kooperazioaren jokabideen arteko loturak lantzen dituzten ikerketak daude. De Bruin-N eta Van Lange-n (1999) ohartu ziren pro-sozialek eta norberarengana orientatutako pertsonen artean, moraltasuneko antzeko interpretazioak izanik ere, pro-sozial soilik euren portaerak interpretazio moral hauen arabera moldatzen zituztela. Pertsona pro-sozial eta norberaganako orientazioa duten artean, ezberdintasunak agertzen dira balioen lehentasunean (Garling, 1999; Joireman & Duell, 2005). Literatura zientifikoan GBO markoan aurkitzen ditugun kontzeptuen eta balioen inguruko beste lanketekin alderatzeko beharra dagoela ondorioztatzen da, adibide gisa alozentrismoa eta idiozentrismoarekin konparatu beharra (Bogaert et al., 2008) edo Schwartz-en balio pertsonalaren teoriarekin (Xie et al, 2006) GBO-arekin elkarrizketan jarri beharra.

Ondoren deskribatzen diren dimentsioak jarreraren eta balioen oinarri teoriko hauek jarraituz izan dira hautatuak. Beraz, jarraian azaltzen diren dimentsioak dira analisi estatistikoak egin ostean, saturazio faktoriala egokia erakutsi dutenak eta PK neurtzeko erabiliko direnak.

Bi orientazio hauetatik aldenduz,
 pro-sozialek lankidetzan
 aritzeko joera naturala dute;
 norberentzako emaitzak
 maximizatzen saiatuko dira,
 banaketan berdintasuna
 artikulatzearekin batera.

DIMENTSIOAK

Helburuen Interdependentzia: Interdependentziak lan ekipoen ezaugarri bezala ikerketa ugarien arreta jaso du (Stewart & Barrick, 2000). Interdependentzia mota ugari aztertu izan badira ere, helburuen interdependentzia garrantzitsuenetarikoa izan da eta korrelazio positiboak erakutsi ditu ikaskuntza prozesuarekin, informazio partekatuaren kopuruarekin eta taldearen eraginkortasunarekin (De Dreu, 2007). Gainera, interdependentzia ere, kongruentziaren hipotesiaren baitan, erantzun afektibo positiboekin eta berrikuntza jokabideekin lotua izan da (Van der Vegt, Emans & Van der Vliert, 2005). Orain dela gutxi ikerketa batean ikusi izanenez, interdependentzia egoeretan daudenean altuagoak dira ikasleen arrakasta akademikoak, jarrera kooperatiboa eta jasotzen duten babes sozialaren maila, interdependentzia existitzen ez denean baino (Bertuccia, Johnson, Johnson & Contek, 2016).

Kontuan izanik PKren definizioan eragile sozial desberdinak esandakoa (PKren ezaugarrietako bat dela Talde-lanean aritzekoa): interdependentzia eta lankidetzeta ikuspegi teoriko desberdinetatik kooperazioaren definizioan elkar-laguntza edota elkar-beharrari eman zaion garrantzia ikusita (Azurmendi, 1984); garrantzitsua egiten da pertsonen helburuen interdependentziaren kontzientzia neurtzea. Alde batetik, bat egiten duelako PKren profilarren definizioarekin eta, bestetik, ezaugarri honetan emaitza altuak erakustea onuragarria izan daitekeelako arrakasta akademikorako eta jarrera kooperatiboak sustatzeko.

Ekintzailetasun Soziala: Ekintzailetasun soziala terminoa nahiko berria da eremu zientifikoan. Erreferentzia aitzindaritako bat The rise of social entrepreneurship liburuan aurkitzen dugu (Leadbeater, 1997). Arrez geroztik hainbat autore izan dira ekintzailetza sozialaren kontzeptua definitzen, aberasten eta zehazten joan direnak. Mintzberg-ek gizartearen sektore "Plurala"-ren garrantzia goraiatzeko ekintzailetza sozialaren ikuspegi komunitario batetik, gizartearen auto-eraketa gaitasuna alegia guztien onerako jomugatzat izanda. Alfonso Vazquez-ek Mintzberg-en proposamenaren inguruan hausnarketa egiten du, guztiona den eraikuntza bidea ezberdinen arteko lankidetzan eta elkartasunean adierazten dela goraiatuz.

Dimentsio komunitarioa ere ikuspegi kooperatibo batetik oso gertu egon daiteke (Clamp, et al., 2010). Neurri handi batean, ekonomia sozialeko eta konkretuki kooperatibagintzaren balio eta praktikak oso lotuak egon daitezke ekintzailetza sozialarekin. Horrela, komunitatearekin lotarri handia duten kooperatibetan, ekintzaile kooperatiboa ekintzaile sozialarekin alderatu daiteke. Ekintzaile sozialak edo gizabidetsuak (Henton et al., 1997) komunitatea laguntzen dute elkarren arteko kolaborazioen bitartez sektore publikoa, pribatua eta herritarren artean erlazio produktiboak eta erresilienteak sortze aldera. Autore hauek, ekintzaile sozialen artean bost ezaugarri bereizten dituzte: a) ekonomia berrian aukerak ikusten dituzte, b) ekintzailetzarako nortasuna dute, c) lidergo kolaboratiboa eskaintzen dute ekonomia eta komunitatearen artean loturak sortze aldera, d) epe luzeko interesengatik motibatua daude eta e) taldean lan egiten dute, rol osagarriak jokatuz.

Auto-efikazia: 1977an Bandura-k “Auto-efikazia: egungo gizarte aldaketei nola aurre egiten digun” argitaratu zuenetik, psikologian zeresan handia eman duen kontzeptua da auto-efikaziarena. Bandura-k dioenez norberaren gaitasunekiko sinesmenean datza auto-efikaziak: auto-eraginkortasuna beharrezkoa denean ataza bat kudeatzeko, antolatzeko eta exekutatzeko. Beste era batera esanda, auto-efikazia norberak duen sinesmen gaitasuna da, pertsona jakin batek egoera jakin baten aurrean arrakasta izango duela sinestea. Bandura-k sinesmen horiek deskribatzen ditu pentsatzeko, jokatzeko eta sentitzeko moduaren ardatz gidatzaile gisa. Lau iturri nagusi ditu Bandura-rentzat auto-efikaziak: maisutasun esperientzia (diziplina bateko domeinua), modelazio soziala (adibide eta erreferentzietatik ikastea), pertsuasio soziala (besteekiko miresmena eta konfiantza) eta erantzun psikologikoa (ataza baten aurrean izan daiteke erantzun psikologikoa). Auto-efikaziaren itxaropenak eragin zuzena izan dezake pertsona baten sentimendu, pentsamendu eta ekintzetan. Itxaropen gutxiko pertsonak auto-estimua gutxi izateko joera izaten dute oro har, eta beraien gaitasunekiko sentimendu negatiboak izaten dituzte. Pentsamenduari dagokionez, auto-efikaziaren itxaropen altuak pentsamendua errazten du; eta pentsamendu hauek ekintzaren bide-lagun bihurtu ditzake. Azkenik, auto-efikazia sentimendu altua duten pertsonak arrisku handiagoa eskatzen duten atazak burutzen dituzte; langa altuagoa jartzen diete euren buruari eta ekintza propioetan jarraikortasun handiagoa dute.

Bandura-k (1997) dioenez, auto-efikazia ikaskuntza prozesuaren adierazle bihurtzen da; testuinguru babestuan (ikasgelan) berorren sustapenak (lorpen esperientzia), eta irakasle eta ikaskideek babespean (pertsuasio soziala) eta kideen arteko modelizazio-soziala indartzeko aukera baitago. Berriki baieztatu da, datu enpirikoen argitan, auto-efikazia eta berrikuntza prozesuen arteko lotura. Irakasleek ikastetxeetan aurrera eramaten dituzten berrikuntza pedagogikoekin lotura zuzena dauka auto-efikaziak (Evers, Brouwers, & Tomic, 2002). Auto-efikaziak hauxe aztertzen du: ikasle batek edozein ataza erdiesteko bidean arrakasta izango ote duen bere buruarekiko duen sinesmen mailan.

Enpatia Kognitiboa: Historian zehar sortu izan dira enpatiaren inguruko hainbat definizio. Köhler da (Davis, 1996) enpatiaren ikuspuntu kognitiboaren azterketaren ikertzaile aitzindarietako bat. Enpatiaren atal kognitiboak inplikatzeko duen besteak zer pentsatzen eta sentitzen duen ulertzea eta antzematea. Autoreen gehiengoak enpatiaren ikuspuntu kognitiboan kokatzen dira kontsideratuz, funtsean, bestearen perspektiba kognitiboa hartzean oinarritzen dela (cognitive role-taking). (Fernández-Pinto, López-Pérez, & Márquez, 2008).

Enpatiak, helduen konpetentzien ezaugarri modura, ikerketa ugarien arreta jaso du (Mikulic, Crespi, & Radusky, 2015; Pérez-Escoda, Filella, Alegre, & Bisquerra, 2012). Ikerketa ezberdinetan demostratu izan da, enpatia moduko konpetentziak era positiboan erlazionatzen direla erlazio interpersonalekin, horrela, konpetentzia sozialen parte kontsideratuz (Bisquerra & Pérez Escoda, 2007).

Komunikazio Asertiboa: Era egokian kontraktotasuna, desadostasuna, kritikak egiteko eta jasotzeko, eskubideak defendatu eta orokorrean sentimendu negatiboak adieraztea ahalbideratzen duen portaera modura ulertzen da komunikazio asertiboa (Riso, 1988). Jakina da hezkuntza zentroetako elkarbizitzak, ezinbestean, berdinen arteko gatazka interpersonalek eramanen gaituela (Filella, Cabello, Pérez-Escoda & Ros-Morente, 2016).

Hau horrela izanda, ikasgelan PKk bere ikaskideekin duen erlazionatzeko era ezagutzen lagunduko duen dimentsio bat izango da. Hau da, pertsona zein puntutaraino gatazkak era asertiboan konpontzeko gai den neurtzera bideratutako dimentsio bati buruz ari gara. Komunikazio asertiboak hauxe azaltzen du: nahiz eta taldekideak norberaren ideiekin bat ez etorri, ikasleak berak, pentsatzen duenarekin zintzotasunez jokatzeko duen edo ez neurtzen du, kontutan izanik bere iritziak egoera ezberdinetan transmititzeko daukan gaitasuna eta erraztasuna.

Beharrizan kognitiboa: Beharrizan kognitiboa erakusten duten pertsonak inguruan duten informazioa modu aktiboan bilatzen, antolatzen eta egituratzen dute, eta estimulu berrien bila dabilen pertsonetan ematen da. Beharrizan kognitiboaren (need for cognition) kontzeptualizazioa 1950ko hamarkadatik dator. Garai hartan egoerak modu esanguratsuan antolatu eta egituratzeko behartzat definitu zen (Cohen, Stotland & Wolfe, 1955). Ostean, 80ko hamarkadatik eta gaur egundaino, bere kontzeptualizazio modernoa, berriz, konplexutasuneko erronkak dituzten atazak burutzeko barne-motibazio aldakortzat definitzen da (Cacioppo & Petty, 1982; Cacioppo et al., 1996; Fleischhauer et al., 2010). Horrela, esate baterako, unibertsitateko zein goi mailako hezkuntzako ikasleek kasuan, beharrizan kognitiboaren presentzia beraien gustukoa den alorreko informazioaren bilatzean, arakatzeko eta eremu horren erronken ebaztean eta egituratzean zein eremu horrekiko jarreran adierazi eta sumatu daiteke.

Zentzu honetan, hainbat ikerketek frogatu dute beharrizan kognitiboa baliagarria izan daitekeela psikologia aplikatuaren alor desberdinetako banakako desberdintasunak azaltzeko (Elias & Loomis, 2002; Smith, Kerr, Markus & Stasson, 2001; Sojka & Deeter-Schmelz,

Ekintzaile sozialak edo
gizabidetsuak (Henton et al., 1997)
komunitatea laguntzen dute
elkarren arteko kolaborazioen
bitartez sektore publikoa, pribatua
eta herritarren artean erlazio
produktiboak eta erresilienteak
sortze aldera.

2008). Europar Batasuneko Hezkuntza Batzordeak beste guztien gaineko eragin handia duen oinarritzko gaitasun bezala definitzen du “ikasten ikastea” konpetentzia. “Norberaren ikaskuntza prozesua jarraitzeko, egituratzeko eta antolatzeko gaitasuna, denbora eta informazioaren kontrol eraginkorra dakar, bakarka zein taldeetan”. Beharrian kognitibo altua duten pertsonak “ikasten ikastea” konpetentziarako apriorizko baldintza hobeak dituzte konpetentzia horren asimilaziorako eta LifeLong-Learning horretan posizio proaktibo hobeak dute. Ez hori bakarrik, berriki, Wu, C. H., Parker, S. K. eta De Jong, J. P.-ek (2014) beraien ikerketan beharrian kognitiboa jokabide berritzailea duen pertsonaren apriorizko joera dela ere erakutsi dute. Beharrian kognitiboak hauxe aztertzen du: ikasle batek bere atazetan informazio konplexua modu aktiboan bilatzen, antolatzen eta egituratzen duen eta betiere testuinguru hurbilean estimulu kognitibo berrien bila ote dabilen.

Moral barneratua: Laguntza behar duen pertsona baten aurrean (dela arazo bat, dela beharrian konkretu bat) zer nolako erantzuna ematen den eta horrekiko zein arrazoiketa egiten den aztertzen du dimentsio honek. Ikuspegi moral batetik, printzipio pertsonaletatik auto-bideratzen diren pertsonak, berdintasun, erantzukizun eta ondorioen aurreikuspenetik abiatzen direnak, ekintza baten ondorio afektibo positibo/negatiboak aurreikusteko gai direnak dira moral barneratua dutenak (Carlo, Eisenberg & Knight, 1992; Mestre, Pérez, Samper & Frías, 1999). Berriki, 1557 nerabetako ikerketa psikometrikoak erakutsi du

Komunikazio asertiboak hauxe azaltzen du: Nahiz eta taldekideak norberaren ideiekin bat ez etorri, ikasleak berak, pentsatzen duenarekin zintzotasunez jokatzeko duen edo ez neurtzen du, kontutan izanik bere iritziak egoera ezberdinetan transmititzeko daukan gaitasuna eta erraztasuna.

(Tur-Porcar, A., Llorca, A., Malonda, E., Samper, P., & Mestre, M. V., 2016), nerabezaroan neskek enpatia, jarrera pro-soziala, arrazoimen moral pro-sozial handiagoa dutela moral mota honetan. Mutilek ordea agresibitate fisiko zein hitzeko handiagoa adierazten dute, arrazoimen moral hedonista batetik onarpenera bideratzen direlarik.

Justizia Soziala eta Onginahia: Schwartz-en balioen teoria aurkitzen dugu balioen ikerketa eremuan dauden eredurik ezagunenen artean. Teoria honek oinarritzko hamar balio mota ezberdinen unibertsaltasuna eta mailakatzea planteatzen ditu norbanakoen mailan (Schwartz & Bilsky, 1990). Balioek pertsonen ekintzak orientatzen dituzte, aukeren artean gida eskainiz egoera eta helburu desiragarrietara orientatuz. Schwartz-ek proposatutako balioen tipologia pertsonen jarrerak mugiarazten dituzten motibazioetan eta interesetan egituratuta dago. Balioen artean osagarriak diren eta ez diren norabideak aurkitu daitezke, adibidez interes pertsonalak edo kolektiboak zerbitzatzan dituzten balioen artean (Schwartz, 2012). Osagarritasunak eta bateraezintasunak kontutan hartuz balioen arteko maila goreneko lau joera nabarmentzen ditu: auto-transzendentzia, norberaren promozioa, aldaketara irekitasuna eta kontserbazioa.

Nazioarteko Kooperatiba Aliantzak definitzen dituen 10 balio kooperatiboek (Martinez Charterina, 2016) Schwartz-eren unibertsaltasunarekin erlazionatu daitezke, gure kasuan Justizia Soziala (demokrazia, berdintasuna, ekitatea, elkartasuna, erantzukizun soziala eta bokazio soziala) eta Onginahia (elkar-laguntza, ko-erantzukizuna, zintzotasuna eta transparentzia) baloreekin. Era berean, Schwartz-en balioak modu adierazgarri batean korrelazionatuak daude CCPS eskalarekin (Cooperativeness and Competitiveness Personality Scale) (Xie et al, 2006). Lehiakortasuna eta kooperatibagintza modu ezberdin batean lotzen dira Schwartz-en balioekin. Modu zehatzago batean, oso kooperatiboak agertzen diren pertsonen auto-transzendentek diren Unibertsaltasun eta Onginahi baloreak nabarmentzen dituzte (Su et al, 2013).

Gizakiaren ikuspegi positiboa: Autore askorentzat, konfiantza soziala "iritzi moral" bat da; zeinak gizabanakoa eramaten duen gizartearen gehiengoak konfiantza merezi duela pentsaraztera (Uslaner, 1999) eta gizakiaren ikuspegi positiboa adierazten duena. Gero eta gehiago, literatura bat dator hedatutako konfiantza sozialak ekonomian eta demokrazian emaitza onak sortzen eta faboratzen duela, hainbat autore ezberdinek horrela adierazten dutelarik (Fukuyama, 1995; Sztompka, 1996; Newton, 2001; Delhey & Newton, 2005). Konfiantza soziala ikuspegi ezberdinetatik ikertu eta neurtu izan da, kasu honetan, McGregor-en Y teorien oinarrituta *The Human Side of Enterprise* (1960) liburuan aurkeztua, konfiantza sozialaren kontzepzioak ikuspegi positibotik, puntu hauek onartzen ditu (Kopelman, Prottas & Davis, 2008): a) pertsonak naturaz ez dira nagiak, b) pertsonak beraien kabuz gidatzeko eta kontrolatzeko gai dira eta c) pertsonak, antolakuntzen efikazia hobetzeko duten ideia eta iradokizun garrantzitsuak proposatzeko gai dira.

PK definitzerako garaian garrantzitsua da adieraztea zeintzuk izan daitezkeen definizioarekin bat datozen balio eta portaerak, baina baita ere PKren aurka joan daitezkeen balio eta jokabideak edota PK neurtzerako garaian bat ez datozenak. Zentzu horretan badira PKren definizio bateratutik urruntzen diren beste dimentsio batzuk, hala nola:

Nartzisismoa: Nartzisismoa auto-erregulaziorako sistema bat moduan kontzeptualizatu daiteke non, norberaren ikuskera positiboa (estatusa, arrakasta eta mirespena) mantentzeko eta handitzeko hein handi batean ingurune sozialaren erabilpenean oinarritzen den (Morf & Rhodewalt, 2001). Horrela, pertsona nartzisistak norberaren inguruan dituen sentimendu positiboak sortu eta mantentzeko kostu bat eragiten dio bere ingurune sozialari. Nartzisismoak kostu sozialak dakarrela ezaguna zen literatura zientifikoan (Lasch, 1979). Gaur egun, dilema sozialen markoan, enuntziatu honek baieztapen enpirikoa jaso du (Campbell, Bush, Brunell & Shelton, 2005). Egoera sozial eta esperimantal batean norbanakoen epe motzeko interesak besteen epe luzeko interesekin kontrajarriz aztertzen dira pertsonalitate nartzisistaren ekintzak eta emaitzak. Nartzisistak diren norbanakoek maila indibiduallean irabaziko dute, aldiz talde mailan kostuak esanguratsuak izango dira baita baliabide komunitarioen ikuspegitik ere. Aurkikuntza hauek aditzera ematen dute izaera nartzisista duten pertsonak besteengandik baliatuko direla epe motzeko irabaziak izateko aukera duten bakoitzean. Nartzisistek bere interes propioetan fokoa jarriko dute eta besteen interesak baztertuko dituzte egoera ahalbidetzen duenean.

Nartzisismoa nortasun orokor moduan definitzen den aldagaia izanik izaeraren beste aldagai batzuetan ere islatzen da; adibidez, enpatia faltan (Watson, Grisham, Trotter & Biderman, 1984), hala nola, ahalegin lehiakor eta indibidualistekin (Emmons, 1984; Morf et al., 2000; Watson, Morris & Miller, 1997-1998). Nartzisistek bere nagusitasuna erakusteko nahian, hau berau sostengatzen dituzten zereginak egiteko joera handia dute. Nartzisistek pertsonen arteko lehian eta besteek baino hobeto egitea bultzatzen duen ekintza marko batean denbora gehiagoz eta gozamen handiagoz dihardute, auto-erreferentea eta lehiarik gabeko markoa denean baino (Morf, Weir & Davidov, 2000). Nartzisistek besteekin lehiatzeko aukerak eta etengabe emaitzak ebaluatzen dituzten testuinguruak bilatzen dituzte bere nagusitasuna aldarrikatzeko eta erakusteko asmoz. Portaera nartzisisten desio indibidualistek besteen helburuen eta onuren kontra egiten dute maiz.

Berekoitasuna: Teorian norbanakoarekiko kezka erakusten duten pertsonen bizitzako balio gida modura ulertzen da berekoitasuna (Calvo, Aguilar eta Berrios, 2008) eta, horrekin batera, norberaren ikuspuntua ez den beste batetan jartzeko ezgaitasunari egiten dio erreferentzia (Enesco, 1985). Honen harira, egozentrismoaren funtsean, norberaren ideiak gailentzea egongo litzateke, hots, norberaren ideiak gainontzekoenak baino hobeak direla defendatzea, modu honetara, besteenaren gainetik norberarena inposatuz.

Hau horrela izanda, ikasgelan subjektu kooperatiboak bere ikaskideekin duen erlazionatzeko era ezagutzen lagunduko duen dimentsio bat izango da. Hau da, subjektuak zein puntutaraino bere ideiak inposatzeko joera duen eta horrela besteekin kooperazioan (edo ez), gainontzeko perspektibak kontutan izanik, arazo ezberdinei irtenbidea emateko gai den aztertzeo aukera emango du dimentsio honek.

Idiozentrismoa: Indibidualismoa eta kolektibismoa kontzeptuak gizarte baten kultura zehatz bateko balioak eta ezaugarriak adierazteko erabiltzen diren moduan, idiozentrismoa eta alozentrismoa balio kulturalak norbanakoan nola islatzen diren neurtzeko erabiltzen diren kontzeptuak dira (Triandis, 1989). Norbanakoen ikuspuntutik, idiozentrismoa eta alozentrismoa bi konstruktuk ezberdin dira (Triandis, Leung, Villareal & Clack, 1985). Bi konstruktuk hauek bi dimentsio ezberdin direla ondorioztatzen da, baita ere, azken

hamarkadetan egindako ikerketen meta-analisi azterketetan (Oyserman, Coon & Kimmelmeier, 2002). Norbanakoen joera kulturala nortasunaren erakuntzarekin elkarlotzen da, eta barneratutako egitura kognitibo bezala ulertu daiteke. Ikuspegi idiozentrikoa duten pertsonak norberaren burua besteengandik banatua balego moduan ikusten dute, norberen lorpenetan zentratuz eta helburu propioak gailenduz helburu kolektiboen aurrean.

Norbanakoen joera kulturala beste aldagai batzuekin elkar ekintzan dago, hala nola, talde arauekin, talde identitatearekin eta jokabide kooperatiboekin (Chen, Wasti & Triandis, 2007). Adibidez, idiozentrikoagoak diren pertsonak taldeko beste batzuk modu iraunkor batean guztien onurarako ekarpenak egiten ari direla sumatzen dutenean, litekeena da egoera hau aukera bat bezala ikustea abantaila pertsonala eta onura propioak maximizatze aldera, eta ez hainbeste talde onurak maximizatze

Gizakiaren Ikuspegi Negatiboa: McGregor-en X teorian oinarrituta (Kopelman, Prottas & Davis, 2008), gizakiaren ikuspegi negatibotik ulertuta, ondoko ezaugarriak barne hartzen ditu, hala nola: gizaki arrunta naturaz alferra da, ahalik eta lan gutxien burutzen du; gizakiak ez du hazteko berezko nahirik, ez ditu ardurak gustuko, nahiago du gidatua izatea eta gizakia berez (intrintsekoki) da berekoia, enpresaren nahiekiko axolagabea (Mcgregor, 1986).

Hau horrela izanik, dimentsio honek hauxe azaltzen du: pertsonak beraien lanak betetzeko beste norbaiten zuzendaritza eta gidaritzaren behararen dutela, hau da, beste pertsona baten gidaritzaren beharra zenbaterainokoa den norberaren lana garatu ahal izateko.

Gatazken ekiditea: Erlazioen inpaktua gatazka erakitzaileetan ulertzeko ikertzaileek GBOn Teoria erabili izan dute (De Dreu & Van Lange, 1995) beste batzuen artean. Motibazio sozialak norbanakoan sustraituta aurkitzen diren bezala, pertsonen arteko elkar-ekintza motak ere ezaugarritu dezake (Messick & McClintock, 1968; Van Lange & Kuhlman, 1994). Motibazio sozialek adierazten dute elkar-ekintza testuinguru batean besteek lortu ditzaketen emaitzen lehentasunen inguruan. Modu espezifikoko batean, izaera prosoziala, indibidualista eta lehiakorra duten pertsonak besteen emaitza positiboa, hutsa edo negatiboa izatea bilatuko dituzte hurrenez hurren (Van Lange, 1999). Beraz, GBOn joera ezberdineko pertsonak egoera gatazkatsuari aurre egiteko orduan estrategia desberdinak bilatzen dituzte elkar-ekintzan daudenean.

Gainera, eragina izango du elkar-ekintzan dauden pertsonen helburuak zein modutan erlazionatuak dauden ikusteak, ez bakarrik emaitzetan baita interakzioan ere (Deutsch, 1973). Helburuak modu ezberdinean pertzibitu daitezke: era kooperatiboan (positiboki erlazionatuak), era lehiakorrean (negatiboki erlazionatuak) edo era independentean. Taldeko funtzionamenduan helburu kooperatiboak dituzten pertsonak elkar lagunduko dira, batak besteari helburuak lortzen lagunduko dio. Aitzitik, helburu lehiakorrekin edo independenteekin lotzen diren taldekideen artean interakzioak gatazkak saihestera, gatazken igoerara edo bietara eramango die (Alper et al., 2000).

Gatazka ekiditeko jarrera erlazioaren interes maila eta arazoaren konponbidea bilatzeko interes maila baxuak direnean, gatazkaren aurrean, hartzten den estrategia da (Rahim & Blum, 1994). Gatazka bateko partaideen artean erlazioaren inguruan berezko interesik ez badago, estilo saihestera ezaugarritzen duten pasibotasuna eta arazoak konpontzeko eragin eza agertzen dira (Rahim, Antonioni & Psenicka, 2001).

Identitate soziala: Nortasun sozialaren teoriaren muineko ideiak ondorengo premisari egiten dio erreferentzia Tajfel-ek (1981:255): “aberastasun eta konplexua den auto-irudia eraikitzen dute pertsonak mundu fisikoarekiko eta gizartearekiko elkar-ekintzan; baina auto-iruditeria horren eraikitze prozesuaren zati handi bat pertsona horrek talde sozialetan duten partaidetzari zor dio”. Alegia, azken honek eragin handia dauka auto-kontzeptuan. Horixe azaldu zuen bere ikerketaren ondorio Tajfel (1981) psikologo sozialak. Beraz, nortasun-soziala, norbanako bakoitzaren auto-kontzeptuaren parte da; talde sozial jakin batzuetarako daukan jakintzak, haiekiko daukan esangura emozionalak, eta partaidetza sententzioak ematen dion balioaz osatzen da. Teoriaren hasierako fasean Tajfel-ek (1974, 1978) jokabide soziala dimentsio bakarreko jarraipena etengabe aldatzen zihoala iradoki zuen. Jarraipen etengabe horrek bi mutur mugatzaile zituen; taldeen artekoa, zeinetan jokabidea baldintzatuta egongo litzatekeen talde pertenezia desberdinen bidez; eta inter-pertsonala zeinetan jokabidea pertsonen arteko harreman desberdinen bidez egongo litzatekeen mugatua; bakoitzaren ezaugarri desberdintasun partikularrekin baldintzatua.

Ondoren, Turner eta bere lankideek (1982) Tajfel-en ideia osagarritu zuten nortasun sozialaren modelo proposatu ostean, Auto-kategorizazioaren Teoria (Turner, Hogg, Oaks, Reicher & Wetherell, 1987). Berriki, nortasun soziala lan ekipoetara ekarri da. Horrela, ekipo nortasunak pertsona batek bere burua zein neurritan definitzen duen ekipo partikular bateko partaide gisa adieraziko liguke, taldearen aniztasuna eta taldearekiko ahalegin murrizketa borondatea neurtzeko aldagai gisa proposatu da, bereziki, lan eremu birtualetan (Shapiro, Fürst, Spreitzer & Von Glinow, 2002). Azken ikerketek adierazten digute ekipo

Idiozentrikoagoak diren
 pertsonak taldeko beste
 batzuk modu iraunkor batean
 guztien onurarako ekarpenak
 egiten ari direla sumatzen
 dutenean, litekeena da egoera
 hau aukera bat bezala ikustea
 abantaila pertsonala eta onura
 propioak maximizatze aldera,
 eta ez hainbeste talde onurak
 maximizatze.

nortasun altuak duten pertsonak (ekipo nortasun baxua duten kideekin alderatuta) taldea kidetza lanera bideratzen dutela, jokabide ez produktiboak murrizten dituztela eta portaera kooperatiboagoak sendotzen dituztela (Eckel & Grossman, 2004). Hortaz, garrantzitsua da nortasun sozialarekin (banakako nortasun psikologikoarekin alderatuta) eta gizarte utzikeria maila aldagaia ere portaera kooperatiboaren kontra-aldagai gisa aztertzea.

Taldearen eragina: Prosocial Reasoning Objective Measure-n (PROM) (Carlo, Eisenberg & Knight, 1992) oinarritu gara dimentsio hau neurtzeko bere erdarazko bertsioa erabiliz (Mestre, Pérez, Samper & Frías, 1999). Laguntza behar duen pertsona baten aurrean (dela arazo bat, dela beharrizan konkretu bat) zer nolako erantzuna ematen den eta horrekiko zein arrazoiketa egiten den ebaluatzen du; zazpi historietan zehar pertsonak arrazoiketa desberdinak argudiatzen ditu. PROM galdetegi horretako 5 dimentsio nagusi horietatik moral estereotipatua erabili dugu taldearen eragina aztertzeko. Zentzu honetan eta garapen moral batetik ikasle batek laguntza behar duen pertsona baten aurrean (dela arazo bat, dela beharrizan konkretu bat) zer nolako erantzuna ematen duen eta horrekiko zein arrazoiketa egiten duen neurtzen du. Hots, kasu honetan pertsona batek beste taldearekiko menpekotasuna erakutsiko luke eta zailtasunak izango lituzke bereak diren iritzi propioak mantentzeko eta defendatzeko.

BIGARREN ZATIA

GALDERA- SORTAREN GARAPENA ETA JUSTIFIKAZIO ESTATISTIKOA

3. Fitxa teknikoa

4. Azalpena

4.1. Pertsona kooperatiboa

4.2. Indibidualismoa

4.3. Kolektibismoa

5. Aplikazio arauak

6. Zuzenketa eta puntuazioak

7. Justifikazio estatistikoa

7.1. Sarrera

7.2. Parte-hartzaileak

7.3. Fidagarritasuna

7.4. Baliotasuna

8. Interpretazio arauak

9. Baremazioa

10. Erreferentzia bibliografikoak

11. Eranskina: koophezi-i galdera-sorta

3. FITXA TEKNIKOA

Izena:

KOOPHEZI-i: Pertsona Kooperatiboaren profila ikasle gazteetan neurtzeko eskala

Egileak:

Oxel Azkarate-Iturbe, Aitor Aritzeta, Ion Lezeta, Jose Ramon Vitoria, Iban Gallettebeitia, Ane Sanchez eta Miren Zubizarreta.

Data:

2019ko Ekainaren 28a.

Aplikazioa:

Bakarka edo taldeka.

Aplikazio adina:

16-22 urte bitartean.

Iraupena:

20-25 minutu.

Helburua:

Pertsona Kooperatiboaren profila neurtzea.

Baremazioa:

16-17 eta 18-22 urte bitarteko gazte populazioa.

4. AZALPENA

Pertsona Kooperatiboa (PK) neurtzen duen KOOPHEZI-i tresnak 65 item ditu eta bere baitan hartzen ditu 17 dimentsio. Gainera, dimentsio horiek 3 dimentsio orokorretan elkartzen dira eta hezkuntza sistemari zuzenduta dago. 3 Faktore orokor horiek hauek dira:

- 1) PERTSONA KOOPERATIBOA
- 2) INDIVIDUALISMOA
- 3) KOLEKTIBISMOA

Lehenengo dimentsio edo faktore orokorrak norabide positiboan neurtzen ditu PKren ezaugarriak, bigarren eta hirugarren dimentsio orokorrek, ordea, norabide negatiboan egiten dute.

Dimentsio bakoitzarekin zein dimentsio orokorrekin galdera-sorta betetzen duen subjektu baten PKren profila garatu daiteke 16-17 eta 18-22 urte bitarteko populazioen emaitza normatiboekin alderatuta. Labur eta ikuspegi orokor batetik, PK horrela defini daiteke:

Pertsona Kooperatiboa da gizakia eta jendartea kontuan hartzen duten balio eta jarrera indibidualak eta komunitarioak dituen; burujabea, elkar-kidetzan diharduena eta ekintzaile soziala: elkartasunean eta berrikuntzan oinarritutako eraldaketa sozialaren alde pentsatzen duena eta egiten duena.

Aipaturikoa kontuan harturik, PK neurtzeko garatu diren dimentsioen deskribapen laburra eskaini, eta dimentsio bakoitzaren adibide item bat aurkeztuko dugu.

4.1. PERTSONA KOOPERATIBOA

Helburuen Interdependentziak aztertzen duena hau da: ikasle batek bere lana burutzeko, ikasgelako egitasmo batean adibidez, zein puntutaraino onartzen duen bere taldekideen beharra duela. PKren dimentsio honen adibide item bat hau da: *“Ikasgelako proiektu batean nire taldekideekin lan egiten dudanean, harreman estua izaten saiatzen naiz, nire helburuetara iristeko”*.

Ekintzailetasun Sozialak zera aztertzen du pertsona batek zein puntutaraino ematen dion garrantzia egitasmo berriak sortzeari edo ekimen sozial berriak hasteari, beti ere egitasmo horiek onura soziala badute. PKren dimentsio honen adibide item bat hau da: *“Gustuko dut gizartearentzat onurak izango duten proiektu berriak hastea”*.

Autoefikazia dimentsioak pertsona batek bere buruarekiko duen konfiantza maila aztertzen du. Alegia, zein neurriraino subjektu batek konfiantza daukan, dituen gaitasunak direla eta, gai izango den ezusteko gertaerak modu efikazean kudeatzeko. Hain zuzen ere PKren dimentsio honen adibide item bat hau da: *“Datorrena datorrela, oro har, baditut gaitasunak egoerak kudeatzeko.”*

Enpatia Kognitiboak besteak zer pentsatzen eta sentitzen duen ulertzea eta antzematea inplikatzeko du eta horixe da dimentsio honek aztertzen duena. Hau horrela izanda, subjektuak, bere aurrean duen pertsonaren azalean jartzeko gaitasuna, hau da, kontu ezberdinak beste ikuspuntu batzuetatik kontsideratzeko duen erraztasuna neurtzea du helburu. PKren dimentsio honen adibide item bat hau da: *“Eztabaidatzen ari naizenean, bestearen lekuan jartzeko ahalegina egiten dut zerbait esan aurretik”*.

Komunikazio asertiboa dimentsioak neurtzen du modu egokian kontrakotasuna, desadostasuna, kritikak egiteko eta jasotzeko, eskubideak defendatzeko eta orokorrean sentimendu negatiboak adierazteko gaitasuna. PKren dimentsio honen adibide item bat hau da: *“Pentsatzen dudana lasaitasunez adierazten dut besteak ados egon ez arren”*.

Beharrian Kognitiboa dimentsioak adierazten du inguruan dagoen informazioa modu aktiboan bilatzeko, antolatzeke eta egituratzeko, eta estimulu berriak bilatzeko beharra, alegia, konplexutasuneko erronkak dituzten atazak burutzeko barne-motibazioa bezala ulertzen da. PKren dimentsio honen adibide item bat hau da: *“Ardura errazak baino, pentsatzea eskatzen duten lan ardura konplexuak nahiago ditut”*.

Moral Barneratuak ikuspegi moral batetik, printzipio pertsonaletatik auto-bideratzen diren pertsonak, berdintasun, erantzukizun eta ondorioen aurre-ikuspenetik abiatzen direnak dira, ekintza baten ondorio afektibo positibo/negatiboak aurre-ikusteko gai direnak dira. PKren dimentsio honen adibide itema hau da: *“Zerbait gaizki ateratzen bada, badakit nire barruan begiratzen izan dezakedan ardura aztertzeke”*.

Justizia Sozialak balio bezala demokrazia, berdintasuna, ekitatea, elkartasuna, erantzukizun soziala edota bokazio soziala hartzen ditu bere baitan. PKren dimentsio hau neurtzen duen item adibide bat hauxe litzateke: *“Uste dut guztiok aukera berak izan behar genituzkeela bizitzan zehar”*.

Onginahia (Benebolentzia) ere balio garrantzitsu bat bezala ulertzen da PKa neurtzerako garaian eta bere baitan hartzen ditu, adibidez, elkar-laguntza, ko-erantzukizuna, zintotasuna edota gardentasuna. PKren dimentsio hau neurtzen duen adibide item bat hau: *“Niretzat, oso garrantzitsua da inguruan dudan jendea laguntzea”*.

Gizakiaren Ikuspegi Positiboak pertsonak beraien lanak betetzeko duten autonomia eta proaktibitate maila zenbaterainokoa den neurtzen du. PKren dimentsio honen adibide item bat hau da: *“Uste dut, oro har, pertsonak lanean ari direnean motibatuak sentitzen direla beren helburuak betetzeko”*.

4.2. INDIVIDUALISMOA

Nartzisismoa nortasun ezaugarri bezala ulertu behar da eta puntuazio altua erakusten duten pertsonak, bere nagusitasuna erakusteko nahia dute eta pertsonen arteko lehia besteek baino hobeto egitea bilatzen dute etengabe. Portaera nartzisisten desio individualistek besteen helburu eta onuren kontra egiten du maiz. PKren kontra doan dimentsio honen adibide item bat hau da: *“Nire gaitasunak miretsi behar lirateke”*.

Berekoitasuna dimentsioak pertsonak bere interes propioak bilatzeko duen joera neurtzen du, besteen interesak kontuan hartu gabe. Hori lortzeko asmoz gezurra eta moraltasun txikiko jarrerak ere erabili ditzake. PKren kontra doan dimentsio honen adibide item bat hau da: *“Pertsona gehienok oinarri-oinarrian geurekoiak gara”*.

Idiozentrismoan emaitza altua erakusten duten pertsonak norberaren burua besteengandik banatua balego moduan ikusten dute, norberen lorpenetan zentratuz eta helburu propioak helburu kolektiboak baino garrantzitsuagoak ikusiz. PKren kontra doan dimentsio honen adibide item bat hau da: *“Erabaki bat hartu behar dudanean, nire pentsamenduei jarraitzen diet, besteenak kontuan izan gabe”*.

Gizakiaren Ikuspegi Negatiboaren dimentsioak zera neurtzen du pertsona batek zepuntutaraino ulertzen duen gizakia naturaz alferra den, ahalik eta lan gutxien burutzeko motibazioa duen. Zentzu honetan, dimentsio honetan puntuazio altua duten pertsonak ulertzen dute gizakiak ez duela hazteko berezko nahirik eta ez ditu ardurak gustuko. PKren kontrako norabidean doan dimentsio honen adibide item bat hau da: *“Uste dut lanean pertsonak beraien kabuz erabakitzea baino nahiago dutela besteek adieraztea zer egin behar duten”*.

4.3. KOLEKTIBISMOA

Gatazken ekiditea dimentsioak gatazken aurrean pertsonak ze jokabidea erakusten duten neurtzen du. Hau da, gatazka baten aurrean pertsonak ze punturaino ekiditeko jarrera erakusten duten aztertzen du. Dimentsio honen adibide item bat hau da: *“Nire lankideei dagokienez, saihesten dut eztabaidak sor ditzaketen jarrerak hartzea eta iritziak adieraztea”*.

Identitate Sozialak aztertzen du pertsona baten auto-irudia eta auto-kontzeptua eraikitzerako garaian zein neurritan eraikitze prozesua oinarritzen den gizabanakoan baino, pertsona horren talde sozialetan duten partaidetzaren arabera. Dimentsio honen adibide item bat hauxe litzateke: *“Norbaitek nire herria kritikatzan duenean, kritika pertsonal gisa hartzen dut”*.

Talde Eraginak aztertzen du zein neurriraino pertsona bati eragiten dion talde bateko partaidetza-kidetasunak. Alegia, dimentsioak aztertzen du pertsonak, beraien iritzi propioaren gainetik, barneratzen duten menpekotasuna eta taldearen iritzia. Horrela, dimentsio honen adibide item bat hauxe izango litzateke: *“Nire iritzi pertsonalari uko egiteko prest egoten naiz nire lagun taldearekin bat egiteko”*.

Dimentsioak eta azpi-dimentsioak deskribatu, eta jarraian azaltzen dira aplikazio arauak.

Identitate Sozialak aztertzen du pertsona baten auto-irudia eta auto-kontzeptua eraikitzerako garaian zein neurritan eraikitze prozesua oinarritzen den gizabanakoan baino, pertsona horren talde sozialetan duten partaidetzaren arabera.

5. APLIKAZIO ARAUAK

KOOPHEZI-i eskala banaka nahiz taldeka aplika daiteke. Azterketa-gelak eroso eta ondo argiztatua izan behar du. Subjektuak mahai bat behar du, haren gainean idazteko. Subjektuak ikusmen arazoak baditu, behar den tamainako letra duen eskala emango zaio. Aztertzaileak test guztia betetzera animatu behar du subjektua, eta item batzuk egin gabe uztea edo zoriz erantzutea ekin behar du.

Subjektu bakoitzak KOOPHEZI-i eskalaren orria eta arkatza eduki behar ditu (online eredua ere badago). Orriaren goialdeko identifikazio-datuak betetzeko esango zaio subjektuari, eta horretarako behar duen laguntza emango zaio. Ondoren, ozenki irakurriko dira honako argibide hauek.

Argibideak

“Ondoren zure balio eta jokabideei buruzko esaldi batzuk aurkituko dituzu. Esaldi bakoitza arretaz irakur ezazu eta marka ezazu zenbateraino zauden ados ala desados esaldiak dioenarekin, 1etik 6era: (1) Erabat desados; (2) Nahiko desados; (3) Pixka bat desados; (4) Pixka bat ados; (5) Nahiko ados; (6) Erabat ados. Gogoan izan ez dagoela erantzun zuzenik edo okerrik”.

Ez dago denbora aldetik mugarik eskalari erantzuteko. Gehienek 20-25 minutu inguru behar izaten dituzte betetzeko, baina irakurtzeko zailtasunak dituztenek denbora gehiago eman dezakete.

Proba egin bitartean, aztertuak diren pertsonen zalantzak argitzeko eta horien portaera behatzeko aztertzaile bat bertan egotea beharrezkoa da. Aplikazio prozedura alda daiteke, irakurketa-maila baxua edo ikusmen-akatsak dituen subjektuaren kasuan: horrelakoetan, aztertzaileak esaldiak ozen irakurriko ditu eta subjektuaren erantzunak erantzun-orrian idatziko ditu.

6. ZUZENKETA ETA PUNTUAZIOAK

KOOPHEZI-i lehen adierazi den moduan 65 itemez osatua dago eta PKren 17 dimentsio neurtzen ditu; horietatik 10 dimentsio modu zuzenean: helburuen interdependentzia, ekintzailetasun soziala, autoefikazia, empatia kognitiboa, komunikazio asertiboa, beharrian kognitiboa, moral barneratua, justizia soziala, onginahia eta gizakiaren ikuspegi positiboa. Beste 7 dimentsioek aztertzen dituzte PKren kontra doazen jarrera edota balioak: narzismoa, berekoitasuna, idiozentrismoa, gizakiaren ikuspegi negatiboa, gatazken ekiditea, identitate soziala eta talde eragina. Aurrez aipatu bezala, dimentsio hauek beste hiru dimentsio orokorragotan (faktoreetan) elkartzen dira: pertsona kooperatiboa (PK), indibidualismoa (IND) eta kolektibismoa (KOL).

Dimentsioen puntuazioak kalkulatzeko, dimentsio bakoitza osatzen duten itemen puntuazioen batura egin behar da. Zenbat eta puntuazio altuagoa lortu dimentsioan, orduan eta ezaugarri altuagoa erakusten du. Hiru dimentsio orokragoei (faktoreei) (PK, IND, KOL) dagokienean, berdina da puntuazioak kalkulatzeko funtzionamendua.

7. JUSTIFIKAZIO ESTADISTIKOA

7.1. SARRERA

KOOPHEZI-i PK ikasleetan neurtzeko eskala eraiki da sarrera teoriko honetan aipatutako argumentuak jarraituta. KOOPHEZI-i galdera-sortak PKren 17 dimentsio neurtzen ditu (ikus gorago), beste hiru dimentsioetan elkartuta, hots, Pertsona Kooperatiboa, Indibidualismoa eta kolektibismoa. Aipatutako dimentsioak iturri desberdinetatik jasoak izan zirenez, gaztelaniazko (bi) eta ingelesezko (bi) itemak euskarara itzuli zituzten lau itzultzailek, bakoitzak bere aldetik; itzultzaileek ondo menperatzen zituzten erabilitako hizkuntzak: erdara/euskara eta ingelesa/euskara. Aipatutako denek zuten bi kulturen ezagutza egokia eta itemak sortzerakoan kontuan hartu behar diren alderdi psikometrikoetan formazioa. Itzulpenak konparatuak izan ziren, item bakoitzaren bertsio adostua lortu arte. Bertsio honetatik abiaturik, aurreko itzultzaile taldearen ezaugarri berak zituzten beste bi itzultzailek gaztelania/ingelesa atzera-itzulpena egin zuten, bakoitzak bere aldetik. Ondoren, bertsio adostua lortu zuten. Azkenik,

sei itzultzaileek jatorrizko gaztelaniazko/ingelesezko bertsioa eta atzeraka itzultitako bertsioak konparatu zituzten, esanahiari dagokionez baliokideak ote ziren egiaztatzeko. Analisi horren ondorioz, KOOPHEZI-i euskarazko bertsioan zenbait aldaketa egin ziren.

Bertsio hau Erakundeen Psikologian adituak ziren hiru irakasleekin aztertua izan zen bere dimentsionalitatean. Irakasle hauek modu independentean esleitu behar izan zituzten lehenengo bertsio honen itemak zegozkien dimentsioetara. Horretarako, itemak modu nahasian aurkeztu ziren eta, aldi berean, teorian egokitzen zitzaizkien dimentsioak ere. Adituek (arestian aipatutako egokitzapen taldeak) aztertu zuten egindako esleipen itsua; eta birmoldatuak edota ezabatuak izan ziren gaizki esleitutako itemak, edo ulertzen ez zirenak.

Azkenik, bertsio honen ezaugarri psikometrikoen lehenengo analisisia egin zen 17 eta 22 urte bitarteko 94 (72 emakumezko eta 22 gizona) gazteez osatutako lagin pilotuarekin. Analisi horretan eta gazteek itemen ulergarritasunaren inguruan egindako zenbait iradokizunetan oinarrituta egin ziren item batzuen birformulazioak.

KOOPHEZI-i galdera-sortak PKren 17 dimentsio neurtzen ditu (ikus gorago), beste hiru dimentsioetan elkartuta, hots, Pertsona Kooperatiboa, Indibidualismoa eta kolektibismoa.

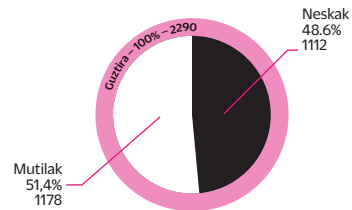
7.2. PARTE-HARTZAILEAK

Euskarazko KOOPHEZI-iren ezaugarri psikometrikoen azterketarako eta baremaziorako erabili den lagina 2.290 gazteez osatua egon da. Hurrengoak dira lagin honetako datuen bilketan, lankidetzan, parte hartu duten hezkuntza erakundeak: Mondragon Unibertsitatea, Arizmendi Ikastola, Arrasateko Institutua, San Fermin Ikastola eta Oñatiko Zuazola-Larraña BHI Institutua, Elkar-Hezi Ikastetxea eta Txantxiku Ikastola.

Laginaren zehaztasunak 1. eta 2. tauletan aurkezten dira.

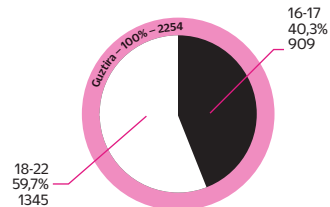
1. Taula: Laginaren banaketa sexuaren arabera

	N	%
Neskak	1112	48,6
Mutilak	1178	51,4
Guztira	2290	100

2. Taula: Laginaren banaketa adinaren arabera

	N	%
16-17	909	40,3
18-22	1345	59,7
Guztira	2254	100

7.3. FIDAGARRITASUNA

KOOPHEZI-i tresnaren fidagarritasuna aztertu zen barne kontsistentziaren eta denboran zeharreko korrelazioen azterketen bitartez. Denboran zehar duen egonkortasuna ebaluatzeko, test-birtest prozedura erabili zen; hots, tresna lagin osoari aplikatu ondoren, hilabete bat beranduago, 158 ikaslez osatutako azpitalde bati bigarren aldiz aplikatu zitzaion. Bi aplikazioetan ikasleek lortutako puntuazioen arteko Pearsonen korrelazio koefizienteak eta fidagarritasun koefizienteak 3. Taulan ikus daitezke.

3. Taula: Fidagarritasun indizeak 17 dimentsioetarako

Dimentsioak	Crombach Alpha	Pearson Korrelazioak
Helburuen Interdependentzia	0,69	0,78
Ekintzailetasun Soziala	0,82	0,69
Autoefikazia	0,79	0,68
Enpatia Kognitiboa	0,82	0,72
Komunikazio asertiboa	0,79	0,74
Beharrian Kognitiboa	0,77	0,71
Moral Barneratua	0,70	0,62
Justizia Soziala	0,78	0,71
Onginahia	0,86	0,69
Gizakiaren Ikuspegi Positiboa	0,79	0,68
Narzisismoa	0,67	0,73
Berekoitasuna	0,79	0,69
Idiozentrismoa	0,67	0,72
Gizakiaren Ikuspegi Negatiboa	0,72	0,62
Gatazken ekiditea	0,82	0,71
Identitate Soziala	0,75	0,62
Talde Eragina	0,75	0,68

7.4. BALIOTASUNA

Egitura faktoriala

KOOPHEZI-i tresnaren dimentsio-egitura aztertzeko asmoz 78 itemetatik abiatu ginen osagai nagusien analisia burutuz Varimax errotazioarekin. Analisia egin aurretik, Kaiser-Meyer-Olkinen froga (KMO) eta Bartletten esferizidade-froga egin ziren laginaren egokitasuna ebaluatzeko. Honela, KMOren balioa 0,89koa izan zen eta esferizidade froga estatistikoki esanguratsua ($p = 0,0001$), osagai nagusien analisia egitea egokia zela adieraziz.

Guztira bariantzaren %63,17 azaltzen zuten 20 faktore (dimentsio) lortu ziren lehenengo analisi honetan. 20 Faktore horietatik 2 faktoreetako itemen saturazioak baxuak izan ziren eta aldi berean ez zuten saturazio egonkorrik erakutsi, faktore desberdinetan saturatuz. Horregatik erabaki zen bi faktore horiek kentzea (Eragin Lidergoa eta Alozentrismoa). Era berean, hirugarren faktore bat ere, Elkartasuna, kentzea erabaki zen. Faktore honen item guztiak Ekintzailetasun Sozialarekin saturatzen zuten. Itemak aztertu ostean ikusi zen Elkartasuna dimentsioko itemak eta Ekintzailetasun Soziala dimentsioko itemak gizarterako onuragarriak diren ekintzak barne hartzen zituztela. Horregatik Ekintzailetasun Soziala mantentzea erabaki zen eta Elkartasuna dimentsioa ezabatzea. Nolabait, ulertu daiteke Ekintzailetasun Sozialak Elkartasuna ere barnean duela. Hiru dimentsio horiek osatzen zituzten 10 itemak kenduta (beste 3 item ere kentzen dira saturazio baxuengatik), azken soluzio faktorialak bariantzaren %63,41 azaltzen zuen 17 dimentsioen bitartez. 4. Taulan aurkezten dira KOOPHEZI-i osatzen duten itemak eta beraiei dagozkien pisu faktorialak.

4. Taula: KOOPHEZI-iko itemak eta berauen pisu faktorialak*

Osagaiak/Dimentsioak																	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
MoralBar											0,708						
											0,722						
											0,627						
											0,576						
Berekoitasuna							0,713										
							0,809										
							0,784										
							0,757										
Autoefi					0,724												
					0,778												
					0,776												
					0,698												
Idiocen															0,639		
															0,660		
															0,719		
															0,726		
Narz														0,631			
														0,638			
														0,670			
														0,763			
Talderag													0,657				
													0,733				
													0,787				
													0,711				
IkuspegiNeg																0,780	
																0,800	
																0,574	
																0,663	
IkuspegiPos				0,660													
				0,814													
				0,767													
				0,747													
Enpatikog	0,807																
	0,830																
	0,764																
	0,671																
Beharkog								0,736									
								0,766									
								0,695									
								0,677									
KomuAser						0,579											
						0,836											
						0,852											
						0,755											
JustiziSoz			0,743														
			0,758														
			0,750														
			0,748														
Benebolen										0,769							
										0,813							
										0,789							
EkintzSozia														0,766			
														0,802			
														0,737			
Helbuinter																0,562	
																0,801	
																0,765	
Ekiditea		0,714															
		0,784															
		0,846															
		0,802															
IdeSoc										0,705							
										0,713							
										0,789							
										0,775							

*Itemen eduki zehatza eta osagai bakoitzarekin lotura aztertzeko mesedez jarri harremanetan eskuliburu honen egileekin.

Eduki baliotasuna

Tresnaren baliotasun bateragarriaren ebidentziak eskuratzeko asmoz, Pearsonen korrelazio koefizienteak kalkulatu ziren KOOPHEZI-i tresnaren puntuazioen eta EKINEZ-ARITU ekintzailetasun dimentsioen zein EPQR-A nortasun eskalaren artean.

Ekinez-Aritu (Zubizarreta & Aritzeta, 2015) ekintzailetasuna neurtzeko galdera-sorta da. Autoinforme-tresna hau 6 puntuko Likert eskalaren arabera erantzuten diren 23 itemez osatua dago. Erantzun aukerak Erabateko desadostasunetik Erabateko adostasunera doaz. Tresna honek sei faktoretako egitura du: arduratasuna, berrikuntza, elkartasuna, arrisku hartzea, lankidetzeta eta errondaritzeta. Barne kontsistentziaren (0,82) eta test birtest fidagarritasunaren (0,83) balio egokiak eta baliotasun ebidentzia egokiak ditu.

Bestalde, Eysenck Personality Questionnaire Revised-Abbreviated EPQR-A testa (Francis, Brown & Philipchalk, 1992), bere erdarazko egokitzapen bertsioan erabili zen (Sandin, Valiente, Chorot, Olmedo & Santed, 2002). Autoinforme-tresna hau erantzun dikotomiko bidez erantzuten da bai-ez aukerak erabiliz. Guztira 24 item ditu. Tresna honek lau faktoretako egitura du: extrabertsioa, neurotizismoa, psikotizismoa eta zintzotasuna. Galdera sorta honek baliozkotasun faktorial egokia erakutsi du. 5. eta 6. Tauletan; jarraian ikus daitezke eduki baliozkotasun emaitzak.

5. Taula: KOOPHEZI-i eta EKINEZ-ARITU eskalaren dimentsioen arteko korrelazio koefizienteak

	Ekinez-Arituko dimentsioak					
	Arduratasuna	Berrikuntza	Elkartasuna	Arisku hartzea	Lankidetzeta	Errondaritzeta
Helburuen Interdependentzia,	,237**	,199**	,315**	,196**	,449**	,449**
Ekintzailetasun Soziala	,274**	,322**	,410**	,316**	,435**	,429**
Autoefikazia	,342**	,272**	,219**	,377**	,315**	,439**
Enpatia Kognitiboa	,099**	,164**	,316**	,109**	,363**	,303**
Komunikazio asertiboa	,326**	,240**	,185**	,378**	,232**	,289**
Beharrian Kognitiboa	,314**	,270**	,202**	,353**	,225**	,429**
Moral Barneratua	,386**	,190**	,308**	,290**	,345**	,424**
Justizia Soziala	,274**	,128**	,504**	,117**	,396**	,273**
Onginahia	,292**	,136**	,522**	,159**	,422**	,371**
Gizakiaren Ikuspegi Positiboa	,073*	,176**	,121**	,199**	,207**	,189**
Narzisismoa	,141**	,211**	0,016	,207**	0,032	,124**
Berekoitasuna	,162**	,085**	0,005	0,050	0,035	,085**
Idiozentrismoa	,166**	,149**	-,085**	,188**	-,095**	0,008
Gizakiaren Ikuspegi Negatiboa	,098**	,108**	0,046	,111**	,062*	,092**
Gatazken ekiditea	,083**	,114**	,262**	0,042	,281**	,251**
Identitate Soziala	0,053	,141**	,168**	,106**	,242	,152**
Talde Eragina	-,094**	0,038	0,045	0,053	,166**	,111**

* p < 0,05

** p < 0,01

6. Taula: KOOPHEZI-i eta EPQR-A nortasun eskalaren dimentsioen arteko korrelazio koefizienteak

	EPQR-Aren dimentsioak		
	Extrabertsioa	Neurotizismoa	Psikotizismoa
Helburuen Interdependentzia	-,030	,057	-,029
Ekintzailetasun Soziala	-,007	,172**	,014
Autoefikazia	-,171**	,139**	,024
Enpatia Kognitiboa	,050	,012	-,072*
Komunikazio asertiboa	-,123**	,327**	,083**
Beharrian Kognitiboa	-,017	,054	,049
Moral Barneratua	-,072*	,076*	-,044
Justizia Soziala	,033	,084**	-,110**
Onginahia	,114**	,124**	-,140**
Gizakiaren Ikuspegi Positiboa	-,070*	,058	-,060
Narzismoa	-,032	,140**	,074*
Berekoitasuna	,056	-,007	,103**
Idiozentrismoa	-,0020	-,007	,192**
Gizakiaren Ikuspegi Negatiboa	,075*	,047	,071*
Gatazken ekiditea	,025	,018	-,159**
Identitate Soziala	,009	,146**	,014
Talde Eragina	-,065*	,031	-,048

* p < 0,05
 ** p < 0,01

Emaitzek adierazi zutenez, eta espero zitekeen moduan, KOOPHEZI-i tresnaren 17 dimentsioen eta Ekinez-Arituko dimentsioen artean korrelazio positiboak daude; nahiz eta, korrelazio horien neurria erdi mailakoa izan (Ikus 5. Taula). Zehazki, KOOPHEZI-i tresnaren PKren dimentsio faktoreak eta Ekinez-Arituko Lankidetzeta eta Errondaritzeta dimentsioak erakusten dute korrelazio altuena. Norabide berean aipa daiteke Justizia Soziala eta Onginahiak lotzen direla Ekinez-Arituko elkartasuna dimentsioarekin. Bestalde, KOOPHEZI-i tresnaren komunikazio asertiboa alboratuta, bereziki neurotizismoarekin erakusten duen korrelazioa dela eta, KOOPHEZI-i tresnaren beste dimentsioek ez dute nortasun ezaugarriekin korrelazio alturik erakusten. Beraz, oso baxua da KOOPHEZI-i tresnak neurtzen dituen dimentsioen eta nortasun ezaugarrien arteko erlazioa.

KOOPHEZI-i galdera-sortaren dimentsioen eta Sexua eta Adina aldagaien arteko erlazioak

Kanpo baliotasunaren inguruko datuak lortzeko helburuarekin aztertu dira KOOPHEZI-i galdera-sortaren dimentsioen eta Sexu eta Adin aldagaien arteko erlazioak.

Sexua eta Adina aldagai auresaleak dira eta KOOPHEZI-i tresnaren dimentsioak irizpide aldagai moduan hartu dira; hala, egindako bariantza analisiak zehazki erakutsi zuten Sexuaren eta Adinaren efektu estatistikoak esanguratsuak direla kasu gehienetan. Ondorioz, aztertutako baremoak Sexua eta Adina desberdinduz egingo dira (KOOPHEZI-i ezaugarri psikometrikoen inguruko xehetasun gehiago nahi izanez gero jarri harremanetan esku liburu honen egileekin).

Hala, egindako bariantza
analisiak zehazki erakutsi zuten
Sexuaren eta Adinaren efektu
estatistikoak esanguratsuak
direla kasu gehienetan. Ondorioz,
aztertutako baremoak Sexua eta
Adina desberdinduz egingo dira.

8. INTERPRETAZIO ARAUAK

KOOPHEZI-i galdera-sortaren puntuazioak interpretatzerakoan, zenbait ebaketa puntu hartu behar dira kontuan. Ebaketa puntu horiek desberdinak dira dimentsio bakoitzean, neska edo mutila izatearen arabera eta adinaren arabera.

9. BAREMAZIOA

Ondorengo tauletan KOOPHEZI-i tresnaren dimentsioei dagozkien baremoak aurkezten dira: 16-17 urte, 18-22 urte eta neska eta mutilentzat. Zuzenketa eta puntuazio arauak atalean adierazitako prozedura erabiliz eta puntuazio zuzenak lortu ondoren, puntuazio horiek bilatu behar dira taularen erdialdeko zutabeetan (kontuan hartuz ebaluatutako pertsona neska ala mutila den). Altuera berean, ezkerreko zutabeetan perzentila aurkitu daiteke; eskuineko zutabeetan, berriz, T puntuazioa.

Pertzentilak adierazten du talde arauemailearen zein portzentajeren gainetik dagoen kokatua ebaluatutako pertsona dimentsio jakin batean. Pertzentilek ez dute eskala tipifikatua osatzen, ordenazko eskala baizik.

T puntuazioek eskala tipifikatua osatzen dute. Eskala horren batz-bestekoa 50. puntuazioan kokatzen da eta 10 puntuko desbideratze tipikoa du. Ondorioz, batz-besteko taldea (estatistikoki normala den populazioaren bi heren inguru barne hartzen dituen), 42. eta 59. T puntuazioen artean dago. Ondorengo taulan ikus daiteke baremazio taula ulertzeko dimentsioen kodigoak.

7. Taula: KOOPHEZI-i dimentsioak baremazio tauletan identifikatzeko kodeak

	Kodigoa
Helburuen Interdependentzia	Heint
Ekintzailetasun Soziala	EkSo
Autoefikazia	Autef
Enpatia Kognitiboa	EnpK
Komunikazio asertiboa	KoAs
Beharrizan Kognitiboa	BeKog
Moral Barneratua	MoBa
Justizia Soziala	JuSo
Onginahia	Ong
Gizakiaren Ikuspegi Positiboa	GiPos
PERTSONA KOOPERATIBOA	PK
Narzisismoa	Nar
Berekoitasuna	Bere
Idiozentrismoa	Idio
Gizakiaren Ikuspegi Negatiboa	GiNeg
INDIBIDUALISMOA	IND
Gatazken ekiditea	GaEki
Identitate Soziala	IdSo
Talde Eragina	TaEra
KOLEKTIBISMOA	KOL

Perz.	PUNTUAZIO ZUZENAK (16-17 urte, Neskak)						
	Heint	EkSo	Autef	EnpK	KoAs	BeKog	
1	7	7	10	7	7	6	
2	-	-	11	8	8	7	
3	8	8	12	10	9	8	
4	8	9	13	-	--	-	
5	9	-	-	11	11	9	
10	10	10	15	12-13	12	10	
15	11	11	16	14	13	11	
20	12	12	-	15	14	12	
25	-	-	-	-	15	13	
30	-	-	17	16	-	-	
35	13	13	18	-	16	14	
40	-	-	-	17	17	-	
45	-	14	-	-	-	14	
50	14	-	19	18	-	15	
55	-	15	-	-	18	-	
60	-	-	-	-	-	16	
65	-	-	20	19	19	-	
70	15	16	-	20	20	17	
75	-	-	-	-	-	18	
80	16	17	21	21	-	-	
85	-	-	-	-	21	19	
90	17	18	22	23	22	20	
95	18	-	23	24	23	22	
96	-	-	-	-	-	-	
97	-	-	-	-	24	-	
98	-	-	24	-	-	23	
99	-	-	-	-	-	-	
N	489	489	493	490	489	489	
Batezb.	13,39	13,94	18,34	17,47	17,18	15,01	
DT	2,619	2,869	2,856	3,752	3,862	3,742	

						T
	MoBa	JuSo	Ong	GiPos	PK	
	11	13	10	7	104	27
	12	14	11	8	105-122	29
	-	15	-	-	123-128	31
	-	16	12	9	129-134	32
	13	-	-	-	135-138	34
	14	17-18	13	10-11	139-144	37
	15	19-20	14	12	145-149	40
	-	-	15	-	150-152	42
	16	21	-	13	153-155	43
	17	-	-	14	156-158	44
	-	22	16	-	159-160	46
	18	-	17	15	161-163	48
	-	23	-	-	164-165	49
	-	-	-	-	166-167	50
	19	-	18	16	168-170	51
	-	23	-	-	171-172	53
	-	24	-	17	173-174	54
	20	-	-	-	175-176	56
	-	-	-	18	177	57
	-	-	-	-	178-180	59
	21	-	-	19	181-184	60
	22	-	-	-	185-188	63
	23	-	-	20	189-194	66
	-	-	-	-	195	68
	-	-	-	21	196-197	69
	24	-	-	-	198-201	71
	-	-	-	22	202-206	73
	493	488	488	489	493	N
	18,04	21,92	16,33	15,24	165,74	Batezb.
	3,012	2,630	2,054	3,356	20,095	DT

Perz.	PUNTUAZIO ZUZENAK (16-17 urte, Neskak)				
	Nar	Bere	Idio	GiNeg	IND
1	4	6	6	5	35
2	5	7	-	6	36-38
3	-	8	7	7	39
4	6	-	8	-	40
5	7	9	9	8	41
10	8	10	10	9	42-45
15	9	11	11	10	46-48
20	10	12	-	11	49-50
25	11	13	12	12	51-52
30	-	14	-	13	53
35	12	-	13	-	54
40	13	15	14	14	55
45	-	-	-	-	56
50	14	16	15	-	57
55	-	-	-	15	58-59
60	15	17	-	-	60
65	-	-	16	16	61
70	16	-	17	-	62
75	17	18	-	-	63
80	-	-	18	17	64-65
85	18	19	-	18	66-67
90	19	20	19	19	68-69
95	20	21	20	20	70-72
96	-	22	21	21	73-74
97	21	23	-	-	75-76
98	-	24	22	22	77
99	22	-	-	-	78-82
N	493	489	493	491	493
Batez.	13,61	15,35	14,45	14,16	57,39
DT	4,051	3,819	3,651	3,658	9,590

					T
	GaEki	IdSo	TaEra	KOL	
	8	5	4	24	27
	9	6-7	5	25-26	29
	10	-	-	27-29	31
	-	8	6	30-31	32
	11	-	-	32	34
	12-13	9-10	7	33-35	37
	14	11	8	36-37	40
	15	12	9	38-39	42
	16	13	-	40	43
	-	14	10	41-42	44
	-	-	-	43	46
	17	15	11	-	48
	18	--	-	44	49
	-	16	12	45	50
	19	17	-	46	51
	-	-	-	47	53
	20	18	13	48	54
	-	-	-	49	56
	-	19	14	50	57
	21	-	15	51	59
	22	20	-	52-53	60
	23	21	16	54-55	63
	24	22	17-18	56-57	66
	-	23	-	58	68
	-	-	-	-	69
	-	-	19	59	71
	-	24	20	60-61	73
	488	493	493	493	N
	17,77	15,72	11,68	44,99	Batezb.
	3,755	4,143	3,471	7,792	DT

Perz.	PUNTUAZIO ZUZENAK (16-17 urte, Mutilak)						
	Heint	EkSo	Autef	EnpK	KoAs	BeKog	
1	5	3	11	5	6	5	
2	6-7	4-5	12	6	7-8	6-7	
3	8	6	13	7	9-10	8	
4	-	7	-	8	-	9	
5	9	8	-	9	11	-	
10	10-11	9	14-15	10-11	12	10-11	
15	-	10	16	12	13	12	
20	12	11	-	13	14	13	
25	-	-	17	14	-	-	
30	-	12	-	-	15	14	
35	13	-	18	15	16	-	
40	-	-	-	-	-	15	
45	-	13	19	16	17	-	
50	14	-	-	-	-	16	
55	-	14	-	-	-	-	
60	-	-	-	17	18	17	
65	15	-	20	18	-	-	
70	-	15	-	-	19	18	
75	-	-	-	19	-	-	
80	16	16	21	20	20	19	
85	-	-	-	-	21	-	
90	17	17	22	21	22	20	
95	-	18	23	22-23	23	21-22	
96	18	-	-	-	-	-	
97	-	-	-	24	24	-	
98	-	-	24	-	-	-	
99	-	-	-	-	-	23-24	
N	402	402	404	404	404	404	
Batezb.	13,48	13,10	18,52	16,08	16,88	15,49	
DT	2,551	3,067	2,820	4,069	3,621	3,736	

						T
	MoBa	JuSo	Ong	GiPos	PK	
	8	9	6	6	107	27
	9-10	10-11	7-8	7-8	108-117	29
	11	12-13	9	-	118-123	31
	12	14	10	-	124-125	32
	-	-	11	9	126-127	34
	13-14	15-16	12	10-11	128-137	37
	15	-	-	12	138-142	40
	-	17-18	13	13	143-147	42
	16		-	-	148-149	43
	-	19	14	14	150-152	44
	17	20	-	-	153-154	46
	-	-	15	15	155-159	48
	18	21	-	-	160-161	49
	-	-	-	16	162-163	50
	-	22	-	-	164-165	51
	19	-	16	-	166-167	53
	-	23	-	17	168-170	54
	-	-	17	-	171-174	56
	20	24	-	18	175-176	57
	-	-	18	19	177-178	59
	21	-	-	-	179-181	60
	-	-	-	20	182-186	63
	22-23	-	-	-	187-193	66
	-	-	-	-	194-195	68
	-	-	-	21	196-197	69
	24	-	-	22	198-199	71
	-	-	-	-	200-206	73
	404	402	402	404	404	N
	17,65	20,48	14,96	15,36	161,69	Batezb.
	3,161	3,592	2,620	3,433	20,571	DT

Perz.	PUNTUAZIO ZUZENAK (16-17 urte, Mutilak)				
	Nar	Bere	Idio	GiNeg	IND
1	4	8	5	7	40
2	5	9	6-7	8	41
3	6	-	-	-	42
4	-	10	8	-	43
5	7	-	-	9	44
10	8-9	11-12	9-10	10	45-47
15	10	13	11	11	48-50
20	11	-	-	12	51-52
25	12	14	12	-	53
30	-	15	13	13	54-55
35	13	-	-	-	56
40	-	16	14	14	57
45	14	-	-	-	58-59
50	15	17	15	-	60
55	-	-	-	15	61
60	16	18	16	16	62-63
65	-	-	-	-	64
70	17	-	17	-	65
75	-	19	18	17	66-67
80	18	-	-	-	68
85	-	20	19	18	69-70
90	19-20	21	20	19	71-72
95	21	22	21	20	73-76
96	-	-	-	-	77
97	22	-	-	21	-
98	-	23	-	22	78
99	23	24	22	23	79-80
N	404	404	404	404	404
Batez.	14,36	16,30	14,72	14,50	59,88
DT	4,109	3,521	3,760	3,424	9,315

					T
	GaEki	IdSo	TaEra	KOL	
	4	5	4	22	27
	5-7	6	-	23-27	29
	8	7	5	28-29	31
	9	8	6	30	32
	10	9	7	31	34
	11-12	10	8	32-36	37
	13	11-12	-	37	40
	14		9	38-39	42
	15	13	10	40	43
	-	14	-	41-42	44
	16	15	11	43	46
	-	-	12	44	48
	17	16	-	45	49
	-	-	13	46	50
	18	17	-	47	51
	-	-	14	48	53
	19	18	-	49	54
	-	-	15	50	56
	20	19	-	51	57
	-	-	16	52	59
	-	20	17	53-54	60
	21-22	21	-	55	63
	23	22	18	56-57	66
		23	19	58	68
		-	-	-	69
	24	24	-	59	71
		-	20	60-61	73
	402	404	404	404	N
	16,96	15,91	12,60	45,38	Batezb.
	3,838	4,127	3,721	7,730	DT

Perz.	PUNTUAZIO ZUZENAK (18-22 urte, Neskak)						
	Heint	EkSo	Autef	EnpK	KoAs	BeKog	
1	8	7	12	8	7	8	
2	9	8	13	9	8	9	
3	10	9	-	10	9	-	
4	11	-	14	-	-	10	
5	-	-	-	11	10	-	
10	12	10	15-16	12-13	11-12	11-12	
15	-	11	-	14	13	13	
20	13	12	17	15	14	-	
25	-	-	-	16	15	14	
30	14	13	18	-	-	-	
35	-	14	-	17	16	15	
40	-	-	-	-	-	-	
45	-	-	19	18	17	-	
50	15	15	-	-	18	16	
55	-	-	-	19	-	-	
60	-	-	20	-	-	17	
65	-	16	-	20	19	-	
70	16	-	-	-	-	18	
75	-	17	-	-	20	19	
80	17	-	21	21	21	-	
85	-	18	-	22	22	20	
90	18	-	22	23	23	-	
95	-	-	-	24	-	21	
96	-	-	23	-	-	22	
97	-	-	-	-	24	-	
98	-	-	24	-	-	23	
99	-	-	-	-	-	24	
N	594	594	600	597	597	597	
Batezb.	14,60	14,33	18,76	17,89	17,21	16,01	
DT	2,218	2,775	2,580	3,772	3,942	3,424	

						T
	MoBa	JuSo	Ong	GiPos	PK	
	11	14	11	6	86	27
	-	15	12	7	87-130	29
	12	16	-	8	131-135	31
	13	17	-	-	136-139	32
	-	18	13	9	140-143	34
	14	19	14	10-11	144-150	37
	15-16	20	15	12	151-155	40
	16	-	-	-	156-158	42
	17	21	-	13	160-161	43
	-	22	16	-	162	44
	-	-	-	14	163-164	46
	18	23	-	-	165-167	48
	-	-	17	15	168-169	49
	-	-	-	-	170-171	50
	19	-	18	16	172-173	51
	-	24	-	-	174-176	53
	20	-	-	17	175-177	54
	-	-	-	-	178-180	56
	-	-	-	18	181-183	57
	21	-	-	-	184-185	59
	-	-	-	19	186-187	60
	22	-	-	20	188-191	63
	23	-	-	-	192-196	66
	-	-	-	21	197	68
	24	-	-	-	198-200	69
	-	-	-	22	201-202	71
	-	-	-	23	203-205	73
	600	594	593	597	600	N
	18,34	22,21	16,51	15,13	169,95	Batezb.
	2,952	2,391	1,916	3,525	19,676	DT

Perz.	PUNTUAZIO ZUZENAK (18-22 urte, Nesak)					IND
	Nar	Bere	Idio	GiNeg		
1	5	6	5	4	35	
2	6	7	6	5	36-37	
3	7	8	7	6	38	
4	-	-	-	7	39	
5	8	-	8	-	40	
10	9	9-10	9	9	41-44	
15	10	11	10	10	45-48	
20	11	12	11	11	49-50	
25	12	13	-	12	51	
30	-	14	12	-	52-53	
35	13	-	-	13	54	
40	-	15	13	-	55	
45	14	-	-	14	56	
50	-	16	14	15	57-58	
55	15	-	-	-	59	
60	-	-	15	16	60	
65	16	17	-	-	61	
70	-	-	16	-	62	
75	17	18	-	17	63-64	
80	-	19	17	18	65	
85	18	-	-	-	66-67	
90	19	20	18	20	68-70	
95	20	21	19	21	71-73	
96	-	-	20	-	74	
97	-	22	-	22	75	
98	21	23	21	23	76-78	
99	22	24	22	24	79-81	
N	600	597	600	600	600	
Batezb.	14,02	15,29	13,72	14,39	57,34	
DT	3,681	3,809	3,490	4,014	9,687	

					T
	GaEki	IdSo	TaEra	KOL	
	7	6	4	24	27
	8-9	7	-	25-27	29
	10	8	5	28-29	31
	11	9	-	30-31	32
	-	-	-	32	34
	12-13	10-11	6	33-36	37
	14	12-13	7-8	37-39	40
	15	14	9	40	42
	16	-	-	41-42	43
	-	15	10	43	44
	17	16	11	44	46
	-	-	-	45	48
	18	-	12	46	49
	-	17	-	47	50
	19	18	13	48	51
	-	-	14	49-50	53
	20	19	-	51	54
	-	-	15	52	56
	-	20	-	53	57
	21	-	16	54	59
	22	21	17	55-56	60
	23	22	18	57-60	63
	24	23	19	61	66
	-	24	20	-	68
	-	-	-	-	69
	-	-	21	62	71
	-	-	22	63-64	73
	594	599	600	600	N
	17,99	16,89	12,32	46,98	Batezb.
	3,780	4,117	4,184	8,378	DT

Perz.	PUNTUAZIO ZUZENAK (18-22 urte, Mutilak)						
	Heint	EkSo	Autef	EnpK	KoAs	BeKog	
1	8	7	12	7	8-9	7	
2	9	8	13	8-9	10	8	
3	-	9	14	10	11	9	
4	10	-	-	-	-	10	
5	-	-	15	11-12	12	11	
10	11	10	16	13	13	12	
15	12	11	-	-	14	13	
20	-	-	17	14	-	14	
25	-	12	18	15	15	-	
30	13	-	-	16	16	15	
35	-	-	-	-	-	-	
40	14	13	-	-	17	-	
45	-	-	19	17	-	16	
50	-	14	-	-	18	-	
55	15	-	-	18	-	17	
60	-	-	20	-	19	-	
65	-	15	-	19	-	18	
70	-	-	-	-	20	-	
75	16	-	-	-	-	19	
80	-	16	21	20	21	-	
85	17	-	-	-	-	20	
90	-	17	22	21	22	21	
95	18	18	23	22-23	23	22	
96	-	-	24	-	-	23	
97	-	-	-	24	24	-	
98	-	-	-	-	-	24	
99	-	-	-	-	-	-	
N	723	723	732	724	724	724	
Batezb.	14,06	13,49	18,95	17,05	17,49	16,41	
DT	2,412	2,637	2,491	3,554	3,561	3,510	

						T
	MoBa	JuSo	Ong	GiPos	PK	
	11	11	9	5	42	27
	-	12-13	10	6-7	43-120	29
	12	14	11	8	121-128	31
	-	-	-	-	129-132	32
	13	15	-	9	133-134	34
	14-15	16	12	10-11	133-144	37
	16	17	-	12	145-149	40
	-	18	13	13	150-152	42
	17	19	14	-	153-156	43
	-	20	-	14	157-159	44
	18	-	15	-	160-162	46
	-	21	--	15	163-164	48
	-	-	-	-	165-166	49
	-	22	-	16	167-168	50
	19	-	-	-	169-170	51
	-	23	16	-	171-172	53
	-	-	-	17	173-174	54
	20	-	17	-	175-176	56
	-	24	-	18	177-178	57
	-	-	18	-	179-181	59
	21	-	-	19	182-184	60
	22	-	-	20	185-188	63
	23	-	-	-	189-193	66
	-	-	-	21	194	68
	-	-	-	-	195-199	69
	24	-	-	22	200	71
	-	-	-	23	201-204	73
	732	723	723	724	732	N
	18,25	20,86	15,18	15,30	165,53	Batezb.
	2,772	3,317	2,335	3,453	21,952	DT

Perz.	PUNTUAZIO ZUZENAK (18-22 urte, Mutilak)					IND
	Nar	Bere	Idio	GiNeg		
1	4-5	6	5	4	32	
2	6	7	6	5	33-37	
3	7	8	7	6-7	38-39	
4	-	9	-	8	40	
5	8	10	8	-	41	
10	9	11	9	9	42-45	
15	10	12	10	10-11	46-48	
20	11	13	11	12	49-50	
25	12	14	12	-	51-52	
30	13	-	-	13	53-54	
35	-	15	13	14	55-56	
40	14	-	-	-	57	
45	-	16	14	15	58-59	
50	15	-	-	-	60	
55	-	-	15	-	61	
60	16	17	-	16	62-63	
65	-	-	16	-	64	
70	17	18	-	17	65	
75	-	-	17	-	66-67	
80	18	19	-	18	68	
85	19	-	18	19	69	
90	20	20	19	20	70-71	
95	21	21	20	21	72-75	
96	-	22	-	22	76	
97	-	-	21	-	77	
98	22	23	-	-	78	
99	23	24	22	24	79-80	
N	732	724	731	731	732	
Batezb.	14,54	15,84	14,14	14,76	59,06	
DT	3,918	3,644	3,748	3,945	10,408	

					T
	GaEki	IdSo	TaEra	KOL	
	5	4	4	21	27
	6-8	5	-	24-25	29
	9	6	5	26-27	31
	10	7	-	28	32
	11	-	6	29-30	34
	12	8-10	7	31-34	37
	13	11	8	35-37	40
	14	12	9	38-39	42
	15	13	10	40	43
	-	14	11	41	44
	16	-	-	42-43	46
	-	15	12	44	48
	17	16	-	45	49
	-	-	13	46	50
	18	17	14	47	51
	-	18	-	48	53
	19	-	15	49	54
	-	19	-	50-51	56
	20	-	16	52	57
	-	20	-	53	59
	21	21	17	54-55	60
	22	22	18	56-57	63
	23	23	19	60	66
	24	24	20	-	68
	-	-	-	61	69
	-	-	-	62	71
	-	-	21	63-64	73
	723	732	732	732	N
	17,15	15,94	12,75	45,63	Batezb.
	3,835	4,641	4,114	8,901	DT

10. ERREFERENTZIA

BIBLIOGRAFIKOAK

- Alper, S., Tjosvold, D., Law K. S. (2000)
Conflict management, efficacy, and performance in self-managing work teams
Personality Psychology, 53. 625-638
- Altuna, L. (2008)
Arrasateko kooperatiba esperientzia
Eskoriatza: Lanki
- Azurmendi, J. (1984)
El hombre cooperativo: Pensamiento de Arizmendiarieta
Arrasate-Mondragon. Caja Laboral Popular, Lan Kide Aurrezkia
- Azurmendi, J. (2016)
Gizabere kooperatiboaz
Jakin, 47
- Bandura, A. (1997)
Self-efficacy: the exercise of control
Nueva York: W.H. Freeman
- Bandura, A. (1999)
Auto-eficacia: Cómo afrontamos los cambios de la sociedad actual
Bilbao: Desclée de Brouwer
- Bertuccia, A., Johnson, D. W., Johnson, R.T & Conte, S (2016)
Effect of task and goal interdependence on achievement, cooperation, and support among elementary school students
International Journal of Education Research, 79, 97-105
- Bisquerra, R., & Pérez Escoda, N. (2007)
Las competencias emocionales
Educación XXI, 10, 61–82
- Bogaert, S., Boone, C., & Declerck, C. (2008)
Social value orientation and cooperation in social dilemmas: A review and conceptual model
British Journal of Social Psychology, 47, 453–480
- Boone, C., Brabander, B. D., & van Witteloostuijn, A. (1999)
The impact of personality on behavior in five prisoner's dilemmas games
Journal of Economic Psychology, 20, 343–377
- Calvo, A., Aguilar, M. C., & Berrios, M. P. (2008)
El comportamiento ecológico responsable: Un análisis desde los valores biosféricos, sociales-altruistas y egoístas
Revista Electrónica de Investigación y Docencia, (1), 11–25
- Cacciopo, J. T., & Petty, R. E. (1982)
The Need for Cognition. Journal of Personality and Social Psychology
Nº42, p. 116-131
- Campbell, W.K., Bush C.P., Brunell A.B, Shelton J. (2005)
Understanding the Social Costs of Narcissism: The Case of the Tragedy of the Commons
Personality and Social Psychology, 31, 1358–1368
- Carlo, G., Eisenberg, N. y Knight, G.P. (1992)
An Objective Measure of Adolescents Prosocial Moral Reasoning
Journal of Research on Adolescence, 2(4), 331-349
- Chen, X.P., Wasti, S.A., & Triandis, H.C. (2007)
When does group norm or group identity predict cooperation in a public goods dilemma? The moderating effects of ideocentrism and allocentrism
International Journal of Intercultural Relations, 31(2), 259-276

- Clamp, C. A., y Alhamis, I. (2010)
Social Entrepreneurship in the Mondragon Co-Operative Corporation and the Challenges of Successful Replication
Journal of Entrepreneurship, 19(2), 149-177
- Cohen, A., Stotland, E., y Wolfe, D. (1955)
An Experimental Investigation of Need for Cognition
Journal of Abnormal and Social Psychology, 51, p.291-294
- Davis, M. H. (1996)
Empathy: A social psychological approach
(Social Psychology) Routledge
- De Bruin, E. N. M., Van Lange, P. A. M. (1999)
Impression formation and cooperative behavior
European Journal of Social Psychology, 29, 305-328
- De Cremer, D., & Leonardelli, G. (2003)
Cooperation in social dilemmas and the need to belong: The moderating effect of group size
Group Dynamics: Theory, Research, and Practice, 7, 168-174
- De Dreu, C. K. W. (2007)
Cooperative outcome interdependence, task reflexivity, and team effectiveness: A motivated information processing perspective
Nueva York: W.H. Freeman
- De Dreu, C. K. & Van Lange, P. A. (1995)
The impact of social value orientations on negotiator cognition and behavior
Personality and Social Psychology Bulletin, 21 (11), 1178-1188.
- De Waal, F. B. M., & Leal, A. G. (2007)
El mono que llevamos dentro
Barcelona: Tusquets.
- Delhey, J., & Newton, K. (2005)
Predicting cross-national levels of social trust: global pattern or Nordic exceptionalism?
European Sociological Review, 21, 311-327
- Deutsch, M. (1973)
The Resolution of Conflict
New Haven, CT: Yale Univ. Press
- Domínguez, A., Muñoz, P. C., Rodríguez, E. (2003)
Metodología cuantitativa: Métodos y técnicas de evaluación de centros, una propuesta de clasificación operativo-funcional
Revista Galego-Portuguesa De Psicoloxía e Educación: Revista De Estudos e Investigación En Psicología y Educación, (9), 69-96
- Eagly, A. H., & Chaiken, S. (2007)
The advantages of an inclusive definition of attitude
Social cognition, 25(5), 582-602
- Eckel, C. C. y Grossman, P. J. (2004)
Managing diversity by creating team identity
Journal of Economic Behavior and Organization, 58, 317-392
- Emmons, R. (1984)
Factor Analysis and Construct Validity of the Narcissistic Personality Inventory
Journal of Personality Assessment, 48 (3), 291-300
- Evers, W. J., Brouwers, A., & Tomic, W. (2002)
Burnout and self-efficacy: A study on teachers beliefs when implementing an innovative educational system in the Netherlands
British Journal of Educational Psychology, 72(2), 227-243
- Elias, S. M., & Loomis, R. J. (2002)
Utilizing need for cognition and perceived self-efficacy to predict academic performance
Journal of Applied Psychology, 32, 1687-1702
- Enesco, I. (1985)
Una revisión del concepto de egocentrismo espacial en tareas de adopción de perspectivas
Infancia y Aprendizaje, 8(30), 81-99

- Francis, L. J., Brown, L.B., y Philipchalk, R. (1992)
The development of an abbreviated form of the Revised Eysenck Personality Questionnaire (EPQR-A): Its use among students in England, Canada, the U.S.A and Australia
Personality and Individual Differences, 13, 443-449
- Fernández-Pinto, I., López-Pérez, B. & Márquez, M. (2008)
Empatía: Medidas, teorías y aplicaciones en revisión
Anales de Psicología, vol. 24 (2), 284-298
- Fillella, G., Cabello, E., Pérez-Escoda, N. & Ros-Morente (2016)
Evaluation of the Emotional Education program "Happy 8-12" for the assertive resolution of conflicts among peers
Electronic Journal of Research in Educational Psychology, 14(3), 582-601
- Fukuyama, F. (1995)
Social Capital and the Global Economy
Electronic Journal of Research in Educational Foreign Affairs, 74(5), 89-103
- Galletebeitia, I. (2017)
UHSko heziketa kooperatiboa saioak
Mondragon Unibertsitateko Humanitate eta Hezkuntza Zientzien fakultateko Lanki Ikertegia (argitaratu gabea)
- Garling, T. (1999)
Value priorities, social value orientations and cooperation in social dilemmas
British Journal of Social Psychology, 38, 397-408
- Glaser, B.G. & Strauss, A.L. (1967)
The Discovery of Grounded Theory: Strategies for qualitative research
Aldine, New York
- Henton, D.; Melville, J. y Walesh, K. (1997)
The Age of the Civic Entrepreneur: Restoring Civil Society and Building Economic Community
National Civic Review, 86(2), 149-156
- Joireman, J., & Duell, B. (2005)
Mother Teresa versus Ebenezer Scrooge: Mortality salience leads proselves to endorse self-transcendent values (Unless proselves are reassured)
Personality and Social Psychology Bulletin, 31(3), 307-320
- Kollock, P. (1998)
Social dilemmas: The anatomy of cooperation
Annual Review of Sociology, 24, 183-214
- Kopelman, R. E., Prottas, D. J. & Davis, A. L. (2008)
Douglad McGregor's Theory X and Y: Toward a Construct-valid Measure
Journal of Managerial Issues, 20(2), 255-271
- Kropotkin, P. (1902, 1993)
Mutual Aid: a factor of evolution
London: Freedom Press
- Lasch, C. (1979)
The Culture of Narcissism
Ed. Norton. New York
- Leadbeater, C. (1997)
The Rise of the Social Entrepreneur
Demos
- Martinez Charterina (2016)
La cooperativa y su identidad
Colección Deusto sobre Cooperativismo. Dikynson, S.L. Madrid
- McGregor, D. M. (1986)
«The Human Side of Enterprise», en Yarwood, D. L., 1986, Public Administration, Politics and People: Selected Readings for Managers, Employees and Citizens
New York: Longman Publishing Group, pp. 134-144
- McClintock, C. G. & Van Avermaet, E. (1982)
Social values and rules of fairness: A theoretical perspective
In V. J. Derlega & J. L. Grzelak (Eds.), Cooperation and helping behaviour: Theories and research (pp. 43-71)
New York: Academic Press.
- Messick, D. M., & McClintock, C. G. (1968)
Motivational bases of choice in experimental games
Journal of Experimental Social Psychology, 4, 1-25
- Mestre, M. V., Pérez Delgado, E., Samper, P. & Frías, D. (1999)
Instrumentos de evaluación del razonamiento moral
Psicología moral y crecimiento personal, 155-179

Mikulic, I. M., Crespi, M., & Radusky, P. (2015) *Construcción y validación del inventario de competencias socioemocionales para adultos (ICSE)*

Interdisciplinaria, 32(2), 307–329

Dikynson, S.L. Madrid

Montané, J., Jariot, M. y Rodríguez, M. (2007) *Actitudes, Cambio de Actitudes y Conducción segura: Un enfoque crítico aplicado a la reducción de accidentes*

Barcelona: Laertes

Morf, C. & Rhodewalt, F. (2001) *Unraveling the Paradoxes of Narcissism: A dynamic Self-Regulatory Processing Model*

Psychological Inquiry, 12 (4), 177-196

Morf, C., Weir, C., & Davidov, M. (2000) *Narcissism and Intrinsic Motivation: The Role of Goal Congruence*

Journal of Experimental Social Psychology, 36 (4), 424-438

Newton, K. (2001) *Trust, Social Capital, Civil Society, and Democracy*

International Political Science Review, 22 (2), 201-214.

Nowak, M. A. (2006) *Five rules for the evolution of cooperation*

Science, 314(5805), 1560-1563

Olson, J. M. y Stone, J. (2005) *The Influence of Behaviour on Attitudes*

En D. Albarracín, B.T. Johnson, y M.P. Zanna (Eds.), (pp.223-271). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates, Inc. The Handbook of Attitudes.

Oyserman, D. Coon, H. M. & Kimmelmeier, M. (2002) *Rethinking individualism and collectivism: Evaluation of theoretical assumptions and meta-analyses*

Psychological Bulletin, 128, 3-72

Parks, C. D., Rumble, A. C., & Posey, D. C. (2002) *The effects of envy on reciprocation in a social dilemma*

Personality and Social Psychology Bulletin, 28, 509–520

Pérez-Escoda, N., Filella, G., Alegre, A. & Bisquerra, R. (2012)

Desarrollo de la competencia emocional de maestros y alumnos en contextos escolares

Electronic Journal of Research in Educational Psychology, 10(3), 1183–1208

Rahim, M. A., Antonioni, D., and Psenicka, C. (2001)

A structural equations model of leader power, subordinates styles of handling conflict, and job performance

International Journal of Conflict Management, 12 (3). 191-211

Rahim, M. A. & Blum A. A. (1994) *Global Perspectives on Organizational Conflicts*

Praeger

Retegui, J. (2000)

La inter-cooperación de las sociedades cooperativas en la actividad educativa

REVESCO: Revista de Estudios Cooperativos, (71), 197-202

Riso, W. (1988)

Entrenamiento asertivo. Aspectos conceptuales, evaluativos y de intervención

Medellín: Rayuela

Sandin, B., Valiente, R.M., Chorot, P., Olmedo, M. & Santed, M.A. (2002)

Versión Española del cuestionario EPQR-Abreviado (EPQR-A) (I): Análisis exploratorio de la estructura factorial

Revista de Psicopatología y Psicología Clínica, 7, 3, 195-205.

Schwartz, S. H. (2012)

An Overview of the Schwartz Theory of Basic Values

Online Readings in Psychology and Culture, 2 (1), art.11

Schwartz, S. H., & Bilsky, W. (1990) *Toward a theory of the universal content and structure of values: Extensions and cross-cultural replications*

Journal of Personality and Social Psychology, 58(5), 878-891

- Sennett, R. (2012)
Juntos. Rituales, placeres y política de cooperación
Journal of Experimental Social Psychology, 4, 1-25
- Shapiro, D. L., Furst, S. A., Spreitzer, G. M & von Glinow, M. A. (2002)
Transnational teams in the electronic age: Are team identity & high performance at risk?
Journal of Organizational Behavior, 23, 455-67
- Sheldon, K. M., & McGregor, H. A. (2000)
Extrinsic value orientation and "the tragedy of the commons"
Journal of Personality, 68, 383-411
- Smith, B. N., Kerr, N. A., Markus, M. J., & Stasson, M. F. (2001)
Individual differences in social loafing: Need for cognition as a motivator in collective performance
Group Dynamics: Theory, Research, and Practice, 5(2), 150
- Smeesters, D., Warlop, L., Van Avermaet, E., Corneille, O. & Yzerbyt, V. (2003)
Do not prime hawks with doves: The interplay of construct activation and consistency of social value orientation on cooperative behaviour
Journal of Personality and Social Psychology, 84(5), 972-987
- Sojka, J. Z., & Deeter-Schmelz, D. R. (2008)
Need for cognition and affective orientation as predictors of sales performance: An investigation of main and interaction effects
Journal of Business and Psychology, 22(3), 179-190
- Su, L., Wing-Tung A., Feng J., Xiaofei X., Paton Y. (2013)
Cooperativeness and competitiveness as two distinct constructs: Validating the Cooperative and Competitive Scale in a social dilemma context
International Journal of Psychology, 48 (6), 1135-47
- Sztompka, P. (1996)
Trust and Emerging Democracy
International Sociology, 11(1), 37-62
- Torre, A. d. I. (2009)
Nuevos perfiles en el alumnado: La creatividad en nativos digitales competentes y expertos rutinarios
RUSC. Universities and Knowledge Society Journal, 6(1).pp.8
- Triandis, H. C. (1989)
The self and social behavior in differing cultural contexts
Psychological Review, 96, 506-520
- Triandis, H. C., Leung, K., Villareal, M., & Clack, F. L. (1985)
Allocentric vs. idiocentric tendencies: Convergent and discriminant validation
Journal of Research in Personality, 19, 395-415
- Trinidad, A., Carrero, V., & Soriano, R.M. (2006)
Teoría fundamentada "Grounded Theory": La construcción de la teoría a través del análisis interpretacional
Madrid: CIS, Cuadernos Metodológicos (37)
- Turner, J., & Tajfel, H. (1982)
Social identity and intergroup relations
Cambridge University Press
- Turner, J. C., Hogg, M. A., Oakes, P. J., Reicher, S. D., & Wetherell, M. S. (1987)
Rediscovering the social group: A self-categorization theory
Basil Blackwell
- Tur-Porcar, A., Llorca, A., Malonda, E., Samper, P., & Mestre, M. V. (2016)
Empathy in adolescence. Relation with prosocial moral reasoning, prosocial behavior and aggression
Acción Psicológica, 13(2), 3-14
- Uslaner, E. M. (1999)
Trust but verify: Social Capital and Moral Behaviour
- Van der Vegt, G. S., Emans, B. y Van der Vliert, E. (2005)
The congruence hypothesis of intrateam interdependence in organizations
En L. L. Neider y Ch. A. Schriesheim (Eds.) Understanding Teams. Greenwich, CN: Information Age Publishing.

- Van Lange, P. A. (1999)
The pursuit of joint outcomes and equality in outcomes. An integrative model of social value orientation
Journal of Personality and Social Psychology, 77, 337-349
- Van Lange, P. A. M., De Cremer, D., Van Dijk, E., & Van Vugt, M. (2007)
Self-interest and beyond: Basic principles of social interaction
In A. W. Kruglanski & E. T. Higgins (Eds.), *Social psychology: Handbook of basic principles* (pp. 540–561). New York: Guilford.
- Van Lange, P. A. M., Joireman, J., Parks, C. D., Dijk E. V. (2013)
The psychology of social dilemmas: A review
Organizational Behavior and Human Decision Processes, 120, 125-141
- Van Lange, P. A. & Kuhlman, D. M. (1994)
Social value orientations and impressions of partner's honesty and intelligence: a test of the might versus morality effect
Journal of Personality and Social Psychology, 67 (1). 126-141
- Wagner, T. (2012)
Creating Innovators: The Making of Young People Who Will Change the World
Scribner
- Watson, P. J., Grisham, S.O., Trotter, M.V., Biderman, M.D. (1984)
Narcissism and Empathy: Validity Evidence for the Narcissistic Personality Inventory
Journal of Personality Assessment, 48 (3), 301-305
- Watson, P. J., Morris, R. J., & Miller, L. (1997-1998)
Narcissism and the self as continuum: Correlations with assertiveness and hypercompetitiveness
Imagination, Cognition, and Personality, 17, 249-259
- Wu, C. H., Parker, S. K., & De Jong, J. P. (2014)
Need for cognition as an antecedent of individual innovation behavior
Journal of Management, 40(6), 1511-1534
- Xie, X., Yu, Y., Chen, X., Chen, X.P. (2006)
The measurement of cooperative and competitive personality
Acta Psychologica Sinica, 38(1), 116-125
- Rodriguez de Yurre, G. (1976)
El Marxismo I
Madrid: La Editorial Católica, S.A
- Van Lange, P. A. (1999)
The pursuit of joint outcomes and equality in outcomes. An integrative model of social value orientation
Journal of Personality and Social Psychology, 77, 337-349
- Zubizarreta, M. I., & Aritzeta, A. (2015)
The Development of the Entrepreneurial Culture
International Symposium on Project Approaches in Engineering Education, 5, 420-427. ISSN 2183-1378

11. ERANSKINA: KOOPHEZI-I GALDERA-SORTA

Ondoren zure balio eta jokabideei buruzko esaldi batzuk aurkituko dituzu. Esaldi bakoitza arretaz irakur ezazu eta marka ezazu zenbateraino zauden ados ala desados esaldiak dioenarekin eskala hau jarraituz. Eskala 1etik-6rako da, desadostasun maila handiena 1 izanik, eta adostasun maila handiena 6. Baieztapen bakoitzak erantzun bakarra du eta erantzun batekin nahasten bazara, gurutze bat egin gainean eta zuzena dena borobildu. Galdera guztiei erantzuten saiatu. Gogoan izan ez dagoela erantzun zuzenik edo okerrik.

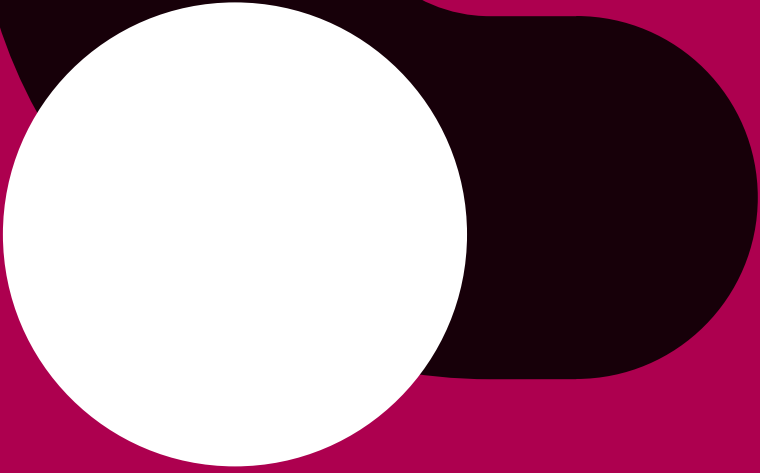
1. Konfiantza daukat ditudan gaitasunak direla eta gai naizela ezusteko gertaerak modu efikazean kudeatzeko.	1	2	3	4	5	6
2. Nire gaitasun eta baliabideei esker, ustekabeko egoerak gaindi ditzaket.	1	2	3	4	5	6
3. Datorrena datorrela, oro har, baditut gaitasunak egoerak kudeatzeko.	1	2	3	4	5	6
4. Egoera zail batean aurkitzen banaiz, oro har, baditut gaitasunak jakiteko zer egin behar dudan.	1	2	3	4	5	6
5. Norbaitek nire herria kritikatzten duenean, kritika pertsonal gisa hartzen dut.	1	2	3	4	5	6
6. Nire herriari buruz hitz egiten dudanean, gehiago erabiltzen dut "gu", "haiek" baino.	1	2	3	4	5	6
7. Herri honen arrakastak ere badira nire arrakastak.	1	2	3	4	5	6
8. Norbait nire herriaz harrotzen denean, harrotasun pertsonala sentitzen dut.	1	2	3	4	5	6
9. Gustuko dut denbora guztian goretsia (goraipatua) izatea.	1	2	3	4	5	6
10. Gustatuko litzaidake norbaitek egunen batean nire biografia idaztea.	1	2	3	4	5	6
11. Pertsona bikaina naiz.	1	2	3	4	5	6
12. Nire gaitasunak miretsi behar lirateke.	1	2	3	4	5	6
13. Edozer gauza egin behar dudanean, besteei baino, nire ikuspegi propioa jarraitzen dut.	1	2	3	4	5	6
14. Norberak modu independentean bizi behar luke bere bizitza.	1	2	3	4	5	6
15. Sarritan, nire gauzak egiten ditut, besteak kontuan hartu gabe.	1	2	3	4	5	6

16. Erabaki bat hartu behar dudanean, nire pentsamenduei jarraitzen diet, besteenak kontuan izan gabe.	1	2	3	4	5	6
17. Zalantza dudanean zer jarrera hartu gai bati buruz, neurea egiten dut nire lagun taldeko gehiengoaren iritzia.	1	2	3	4	5	6
18. Nire lagun taldeko gehienek egiten dutenera moldatzea gustatzen zait, ondo sentiarazten nauelako.	1	2	3	4	5	6
19. Nire iritzi pertsonalari uko egiteko prest egoten naiz nire lagun taldearekin bat egiteko.	1	2	3	4	5	6
20. Uste dut nire lagun taldekideen iritziengandik konbentzitzen erraza naizela.	1	2	3	4	5	6
21. Gai baten inguruan zalantzak ditudanean, ahalegina egiten dut nire barnera begiratzeko eta jakiteko zer dagoen ondo eta zer ez.	1	2	3	4	5	6
22. Zerbait gaizki ateratzen bada, badakit nire barruan begiratzen izan dezakedan ardura aztertzeke.	1	2	3	4	5	6
23. Ona naiz nire barruan begiratzeko eta jakiteko zer egin behar dudan erabaki garrantzitsuak hartu behar ditudanean.	1	2	3	4	5	6
24. Badakit ikusten eta ulertzen nola sentitzen naizen modu batean edo bestean jokatzeko dudanean.	1	2	3	4	5	6
25. Uste dut lanean pertsonak beraien kabuz erabakitzea baino nahiago dutela besteek adieraztea zer egin behar duten.	1	2	3	4	5	6
26. Oro har, lanean ari direnean, pertsonak nahiago izaten dute, egin behar markatuak, askeak eta autonomoak baino.	1	2	3	4	5	6
27. Uste dut jendeak ez duela anbizio handirik, ezta lanean hazteko helbururik ere.	1	2	3	4	5	6
28. Lanean ari direnean, zer egin behar duten esatea eta ondoren bakean uztea bilatzen dute pertsonak.	1	2	3	4	5	6
29. Oro har, ikusten dut pertsonak inizatiba hartzen dutela helburuak betetzeko lan egiten dutenean.	1	2	3	4	5	6
30. Uste dut, oro har, pertsonak lanean ari direnean motibatuak sentitzen direla beren helburuak betetzeko.	1	2	3	4	5	6
31. Oro har, ikusten dut pertsonak gustuko dutela lanean ardurak onartzea.	1	2	3	4	5	6
32. Uste dut pertsonak lanarekin gozatzen dutela eta lanak estimulatzen dituela.	1	2	3	4	5	6
33. Pertsonok orokorrean geure interesak lehenesten ditugu besteen interes eta beharrak kontuan hartu gabe.	1	2	3	4	5	6
34. Pertsonok beste pertsona batzuen gainetik jartzen gara gure helburuak lortzearren.	1	2	3	4	5	6
35. Pertsona gehienok gezurra esaten dugu irabazten irteteko aukera dugunean.	1	2	3	4	5	6
36. Pertsona gehienok oinarri-oinarrian geurekoiak gara.	1	2	3	4	5	6

37. Ardura errazak baino, pentsatzea eskatzen duten lan ardura konplexuak nahiago ditut.	1	2	3	4	5	6
38. Gustuko dut ardura hartzea asko pentsatzea eskatzen duten egoerei aurre egiteko.	1	2	3	4	5	6
39. Asko asebetetzen nau orduak eta orduak hausnartzen eta pentsatzen pasatzeak.	1	2	3	4	5	6
40. Estimulatu egiten nau nire bizitza aurre egin beharreko erronkez (edo buruhausteez) beteta egoteak.	1	2	3	4	5	6
41. Pentsatzen dudana lasaitasunez adierazten dut besteak ados egon ez arren.	1	2	3	4	5	6
42. Gustuko ez dudan zerbait badago, esaten dut.	1	2	3	4	5	6
43. Zerbait gustuko ez dudanean, erraza egiten zait pertsoneri nire iritzia adieraztea.	1	2	3	4	5	6
44. Erraza egiten zait beste pertsoneri esatea zer pentsatzen dudana haietaz.	1	2	3	4	5	6
45. Eztabaidatzen ari naizenean, bestearen lekuan jartzeko ahalegina egiten dut zerbait esan aurretik.	1	2	3	4	5	6
46. Norbaitekin haserretzen naizenean, ahalegina egiten dut haren lekuan jartzeko.	1	2	3	4	5	6
47. Erraza egiten zait gauzak bestearen ikuspuntutik ikustea.	1	2	3	4	5	6
48. Pertsona bat kritikatu aurretik, ahalegintzen naiz pentsatzen nola sentituko nintzatekeen bera izanez gero.	1	2	3	4	5	6
49. Ikasgelako proiektu batean nire taldekideekin lan egiten dudanean, harreman estua izaten saiatzen naiz, nire helburuetara iristeko.	1	2	3	4	5	6
50. Ikasgelako proiektu batean lanean nire helburuak lortzeko, nire taldekideen beharra daukat.	1	2	3	4	5	6
51. Ikasgelako proiektu batean nire lana modu kolektiboan, taldean, egiten dut, nire helburuak lortzeko.	1	2	3	4	5	6
52. Gustuko dut gizartearentzat onurak izango duten proiektu berriak hastea.	1	2	3	4	5	6
53. Beti nago prest, onura sozialak izango duten proiektu berriak hasteko.	1	2	3	4	5	6
54. Ez dut beldurrik ekimen sozial berriak hasteko.	1	2	3	4	5	6
55. Niretzat, oso garrantzitsua da inguruan dudana jendea laguntzea.	1	2	3	4	5	6
56. Nire hurbileko pertsoneri laguntzeko nahia eta gogoia izaten dut.	1	2	3	4	5	6
57. Ahalegina egiten dut inguratzen nauten pertsonak laguntzeko.	1	2	3	4	5	6
58. Uste dut guztiok aukera berak izan behar genituzkeela bizitzan zehar.	1	2	3	4	5	6

59. Pentsatzen dut Lurreko biztanle guztiok harmonian bizi behar genukeela.
60. Gustatuko litzaidake pertsona guztiak justiziaz tratatuak izatea, ezagutzen ez ditudan pertsonak barne.
61. Niretzat, garrantzitsua da zaurgarritasun (ahul, kaltebera) egoeran bizi diren pertsonak aukera guztiak izatea osoki garatzeko.
62. Nire lankideei dagokienez, ahalegina egiten dut eztabaidak ekiditeko
63. Nire lankideei dagokienez, saihesten dut eztabaidak sor ditzaketen jarrerak hartzea eta iritziak adieraztea.
64. Nire taldekideekin egiten ditudan lanetan, gai gatazkatsuek ekiditen saiatzen naiz.
65. Nire taldekideekin egiten ditudan lanetan, beharrezkoa dena egiten dut tentsio uneak ekiditeko.

1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6
1	2	3	4	5	6

Hezkuntza funtsezkoa da jendarte humanoago, duinago eta demokratikoago baterako eraldaketa soziala ahalbideratzeko. Euskal Herriko hezkuntza erakunde batzuek eraldaketa prozesuak hasi dituzte: pedagogikoak, metodologikoak, arkitektonikoak eta pertsonalak. Prozesuotan, hezkuntzaren misioa ber-definitzen ari dira garatu nahi den pertsona -ikasle profila- misioarekin harremanetan ezaugarrituta. Kooperazioaren aldagaiak aztertzen hasterakoan identifikatzen da pertsona kooperatiboaren profila garatzeko eta neurtzeko -ebaluatzeko- beharra. Horregatik eraiki da ikasleen auto-pertzepzioa oinarri duen KOOPHEZI-i tresna: Batxilergorako, Lanbide Heziketarako eta Unibertsitateko Graduatarako baliagarria. Tresnaren erabilerak posible egiten du pertsona kooperatiboaren profilarekin erlazionatutako azpi-dimentsioen diagnostikoa osatzea. Proiektuaren helburua betetzeko aukera ematen dute diagnostikoek: hezkuntza zentroyen eraldaketarako lagungarriak diren testuinguruak eta esperientziak diseinatzea, inplementatzea eta ebaluatzea unibertsitateko ikerlarien, hezkuntza zentroetako irakasleen nahiz komunitateko partaideen elkarlanarekin.